

14 Școala Noastră

Editorial

Chipul Slavei Tale Celei
negrăite sunt!

Arta pe hartă

Pe-un picior de plai

Meșteșugul de a ne păstra în fire

ZoomZet

Demnitatea te poartă sus!

Apus de Soare

Cuprins

14

Editorial

- 2 | Chipul Slavei Tale
Celei negrăite sunt!

Arta pe hartă

- 6 | *Pe-un picior de plai*
- 10 | Un zbor, un erou
- 14 | Alergând să prindem
de călcăie cerul!
- 17 | Verticalitatea ființei
- 20 | Doamna Maria Brâncoveanu
sau despre demnitatea
lacrimilor
- 22 | Meșteșugul de a ne
păstra în fire
- 24 | Început de istorie a
Paraclisului LTSTI

Gând din comunitate

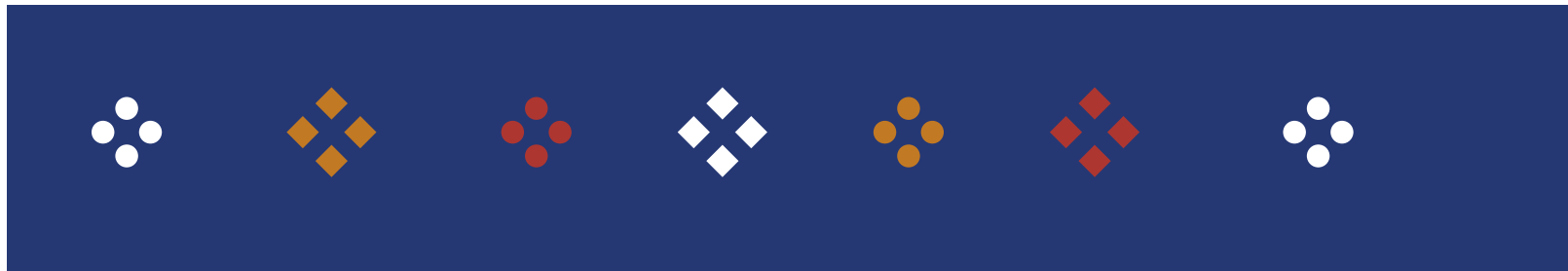
- 26 | A muri cu demnitate

Munca și sensul vieții

- 28 | Nimeni nu poate deveni
scriitor dacă nu citește
– Dialog cu scriitorul
Bogdan Crețu

ZoomZet

- 37 | Demnitatea te
poartă sus!
- 39 | Cinstea cu care am
fost încununați
- 40 | Jurnal de olimpiadă
- 42 | Demnitatea unui loc
- 43 | Absolvenți în
demonstrare - dosar
- 48 | Apus de Soare
- 50 | Mai toate diminețile
astea au fost
frumoase
- 52 | Fără frică și fără
cusur
- 54 | Să ne cunoaștem
cetățile – Iași
- 59 | Sfințire de suflet
- 60 | Ultimul clopoțel

Chipul Slavei Tale Celei negrăite sunt!

*„Poartă-Te, Doamne, cu mine cum m-aș purta eu cu Tine
dacă eu aș fi în locul Tău și Tu ai fi în locul meu.”*

Pentru a vorbi sau a scrie despre demnitate, trebuie mai întâi să o cunoști; și, pentru a o cunoaște, trebuie să o descoperi; să o descoperi în tine, în semenii tăi, în împrejurările – fericite sau nefericite – pe care le trăiești demn sau mai puțin demn. Dar de unde să știi că le trăiești demn, dacă nu ai cunoscut demnitatea? Când mă uit la mine – omul din mine – și-mi văd murdăria, nimicnicia prinse pe idealul

meu de a fi sau de a deveni om, om cu adevărat, realizez că am fost creat de Dumnezeu curat și am ajuns murdar. Și că trebuie să mă întorc la ceea ce am fost menit sau să devin ceea ce sunt: om. Cred că aceasta este cea mai înaltă demnitate a existenței noastre: a fi om, a trăi după chipul și cu efortul de a ajunge la asemănarea cu Creatorul. Îmi vin în minte cuvintele absolut filocalice ale lui Alexandru Mironescu din *Floarea de Foc*: „E atât de greu

să fii om, încât a trebuit ca Dumnezeu Însuși să se facă Om, ca să ne arate ce înseamnă a fi om.” Este greu să fii om, pentru că, după cuvântul psalmistului, „Omul în cinste fiind, n-a priceput; alăturatu-s-a dobitoacelor celor fără de minte și s-a asemănat lor” (Psalm 42:21).

Fără Dumnezeu și în afara Lui, omul este o banală existență, iar viața lui este o iluzie; omul devine doar o „trestie cugetătoare” chiar dacă își construiește lumea ca un palat;

nu în aceasta îi stau valoarea, sensul, demnitatea; dimpotrivă, devine un prinț al spaimei sau un angajat într-o uriașă construcție șubredă, care stă să se prăbușească din clipă în clipă. De altfel, Dumnezeu i-a făcut palat: Raiul; doar că omul a ieșit din el, când a ales, la îndemnul șarpelui (diavolului), îndumnezeirea fără Dumnezeu și a gândit o împărăție în afara Împărăției lui Dumnezeu; de atunci se află într-o continuă sfâșiere și alegere, în

EDITORIAL

Preot prof. dr. Vasile Gavrilă

același timp, între cele două împărății: a lui Dumnezeu – reală, concretă, în care trăise și cea propusă de satan – închipuită, ireală. De aceea, când omul renunță la Dumnezeu și la Împărăția Lui, începe să-și construiască propria împărăție, pentru că el suspină și tânjește după acea demnitate împărătească și după îndumnezeire, fără de care nu poate trăi. „Dacă vrei să știi cât de măreț este omul – afirma Sfântul Ioan Hrisostom – nu te uita în palatele împărătești, ci ridică-ți ochii la tronul lui Dumnezeu și vei vedea, de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl, pe Fiul Omului îmbrăcat cu trupul nostru”. Acolo trebuie căutată măreția, demnitatea omului – în Omul îndumnezeit, care a îmbrățișat întreaga omenire și care cuprinde pe tot omul, adică și pe noi.

Evangheliile ne relatează câteva scurte episoade din copilăria Mântuitorului – despre care știm extrem de puțin – de când a ieșit la propovăduire, la 30 de ani, și până și-a dat Duhul pe Cruce. Îi putem urmări viața pământească, pas cu pas: s-a purtat cu smerenie dumnezeiască, dublată de demnitate dumnezeiască! Și aici vorbim despre natura Sa umană, despre atitudinea Lui ca Om.

Nimeni, niciodată nu s-a purtat, ca om, cu omul, indiferent de cât de mizerabil ar fi fost acesta din urmă, așa de delicat, de nobil, de demn, de dumnezeiește, cum S-a purtat Hristos-Omul. El a crezut și crede cel mai mult în om, în capacitatea lui de a se înnoi, de a se renaște, de a reînvia, de a redeveni Om, în final, după Chipul Lui. Altfel, nu S-ar fi întrupat, nu S-ar fi răstignit și nu ar fi suferit moartea; pe toate le-a împlinit nu doar pentru că știa că va învia, că va birui, ci pentru că știa că toți oamenii pot învia și că toți pot birui în El – „În-drăzniți. Eu am biruit lumea” (Ioan 16:33).

Cel mai grozav exemplu de Putere și Demnitate Divină îl aflăm în dialogul de pe Golgota, dintre doi răstigniți, Mântuitorul și tâlharul din dreapta Lui: un tâlhar, răstignit, îi

cere unui Alt Răstignit – deci ținut pe cruce, „incapabil” să Se dea jos de pe cruce – să-l pomenească în Împărăția Lui; iar Cel Răstignit îi promite, din postura Lui, de ținut pe cruce, „Astăzi vei fi cu Mine în Rai!” (Luca 23:43). Ce a văzut tâlharul în Cel Răstignit dimpreună cu el? Pe Dumnezeu, cu Împărăția Lui. Și ce a văzut Mântuitorul în cel răstignit dimpreună cu El? Omul pe care-L zidise, în demnitatea lui inițială, pe care acum îl înnoiește, tocmai prin ceea ce a acceptat din partea oamenilor: judecata, pătimirile, răstignirea și moartea – toate nedrepte, spre îndreptarea demnității umane, pe care nimeni în afară de tâlharul din dreapta Lui nu le înțelegea; nici Apostolii și, poate, nici chiar Mama Lui, care le aduna în inima ei, dar încă era nedumerită și îndurerată. Tocmai pentru că el a fost singurul care a pățimit și compătimit cu El, s-a smerit, s-a pocăit, recunoscându-și păcătoșenia și cerându-și iertare, a intrat odată cu Mântuitorul în Rai.

Sfântul Apostol Pavel îi îndeamnă pe creștinii din Corint să-i fie următori lui, în atitudine, în viețuire, după cum și el era următor lui Hristos (Corinteni 11:1), ceea ce înseamnă că modelul de urmat în viață este modelul suprem oferit de Mântuitorul Hristos. Or, și în ceea ce privește demnitatea umană, tot la Mântuitorul Hristos trebuie să o descoperim ca model. Textele scripturistice și iconografia Bisericii Îl înfățișează pe Mântuitorul Hristos ca un Biruitor: biruitor al răului din lume, al păcatului, al diavolului, al iadului și al morții, deși este umilit, bătut, răstignit, omorât și pus într-un mormânt. Biruința Mântuitorului se arată chiar și în relația cu diavolul, atunci când este ispitit pe muntele Carantania. Satan îi arată lumea aceasta, Domnul Iisus nu-l contrazice, însă îl biruie, poruncindu-i „mergi înapoia mea, Satano!”.

În relație cu lumea, oamenii Îl provoacă, Îl ispitesc, vor să-L încuie, însă, oferindu-li-se răspunsuri de o înțelepciune divină,

cu demnitate și delicatețe divină, sunt obligați să recunoască faptul că nimeni nu a grăit ca Omul acesta. Intră în Ierusalim călare pe un asin, dar triumfător; urcă dealul Golgotei, urcă pe cruce și chiar moare, dar biruitor. Cum era posibil? Ce era în spatele tuturor acestora? Era El, care era însăși Viața, izvorul vieții; El era dincolo de toate acestea; le trăia, le parcurgea, transcendându-le!

Omul este chip al lui Dumnezeu; într-una din cântările celui mai bogat tratat de antropologie – *Slujba înmormântării* – se spune: „Chipul Slavei Tale Celei negrăite sunt, deși port rănilor păcatului; miluiește zidirea ta, Stăpâne, și o curățește cu îndurarea Ta și moștenirea cea dorită dăruiește-mi, făcându-mă pe mine iarăși cetățean raiului”. Tocmai acest chip al „Slavei Celei Negrăite” stă în spatele firavei făpturi umane și acest chip îi dă toată demnitatea; îl face pe om să fie demn în orice situație, să fie mai întâi de toate om, să poată transcende și el orice situație în care s-ar afla.

Aceasta a făcut posibilă o viețuire de o înaltă demnitate a deținuților politici în lagărele comuniste; într-o situație, într-o atmosferă inumană și-au depășit condiția umană și au trăit la un nivel supraomenesc, după cum descrie Nicolae Steinhardt în *Jurnalul Fericirii*: „E o aglomerație de neconceput, abia te poți mișca, gălăgia este formidabilă, deși se vorbește numai în șoapte (cel puțin teoretic), coada la tinetă e neîntreruptă, circulă întrebările cele mai năstrușnice (cum se spune cintezoii pe franțuzește? Prin ce pace s-a încheiat războiul de șapte ani? Cum se spune alarmă pe nemțește?...).” Sau, din aceeași sursă, aflăm cum „Sub imboldul Doctorului Al-G (care se dovedește a fi o personalitate cu totul excepțională: numai tărie, curaj, bună dispoziție, adâncime în tot ce spune, serviabilitate, ținută) au loc niște ședințe colective cu teme de problemă generală, la care iau parte în mod obligatoriu toți *cursanții*” – și toate aces-

tea se petreceau în Fortul 13 al Penitenciarului Jilava.

Demnitatea, deci, nu ține de exterior: ținută vestimentară, condiție materială și nici chiar de felul în care este tratat un om; ține de starea lui lăuntrică: de educație, de cultură, de filosofia de viață, dar mai ales de credința în Dumnezeu. Dumnezeu este Cel care îl însoțește pe om în orice situație; chiar dacă omul se simte părăsit, Dumnezeu este, cu desăvârșire, prezent înlăuntrul său. Și această realitate ne definește demnitatea de om – chip al Slavei Celei Negrăite.

Chiar dacă este unanim cunoscut faptul că marii teologi ai veacului al patrulea au completat sau au desăvârșit gândirea umană în definirea omului, adăugând la afirmația filosofică despre om faptul că nu este doar un „microcosmos”, ci chiar un „micro-theos”, adică un dumnezeu în mic, merită să reamintim acest fapt aici, pentru că această viziune asupra ființei umane deschide o nouă perspectivă asupra vieții și sensului acesteia. Cel ce rămâne fidel idealului evanghelic înțelege că singura tragedie în viață este să-L piardă pe Dumnezeu; în rest, orice i s-ar întâmpla nu este decât un simplu accident care oricând poate fi transformat într-o șansă. De aceea, nimeni și nimic nu-l mai poate birui; nimeni și nimic nu-i mai poate știrbi „Chipul Slavei”; și, de aceea, își va trăi viața în acord cu această stare; își va împlini vocația proprie, personală, prin prisma acestei stări, prin prisma acestui Chip al Slavei, prin prisma chemării la îndumnezeire. Poate de aici vine vorba românească: a face sau a lucra dumnezeiește. Fie că sunt doctor sau dascăl, sau preot, sau inginer, sau om de știință, sau cercetător, sau poet, sau scriitor, sau tată, sau mamă, sau soț, sau soție îmi împlinesc menirea cu demnitatea de creștin, de Chip al Slavei Dumnezeiești și așa pot transcende realitatea terestră, immanentă în care viețuiesc.

Pe-un picior de plai

Cornelia Miron,
profesor de limba și literatura română

Ca să pot muri liniștit, pe mine

Mie redă-mă!

Mihai Eminescu

Trăsăturile ce definesc fiecare popor nu sunt evidente, nu transpar la fiecare pas, deși uneori avem această impresie. Totuși, pentru a le identifica, trebuie să renunțăm la așteptări sau la prejudecățile determinate de o realitate distorsionată, la un prezent mecanizat, la o societate industrializată și, liberi, să căutăm la rădăcina etnogenezei, să regăsim matca, obârșia noastră ființială, spirituală. Într-un timp și spațiu încă vag delimitate, într-un trecut anistoric, se află miturile ce sintetizează credințele profunde ale neamului, raportarea simplă și autentică la marile frământări ale sufletului uman. Legănați de duhul adânc al strămoșilor, duh ce a știut și a putut să dea statornicie veacurilor, aflăm despre poveștile fantastice cu miez de Adevăr ce au așezat curgerea, uneori lină, alteori învolburată,

a anilor – mitul lui Traian și al Dochiei, mitul Mioriței, mitul Meșterului Manole, mitul Zburătorului. Și, privind, înțelegem că aici este totul: nașterea, viața, iubirea, jertfa, moartea, dorul... Nu există întrebare care să nu își afle răspuns în esența acestor izvoare, pentru simplul fapt că ele au rămas, și am nădejde că se vor păstra astfel, vii, prezente, țesute adânc în fibrele noastre sufletești. De ce am convingerea că sunt atât de cuprinzătoare și de neîndoielnice? Pentru că sunt răspunsurile din vremurile în care oamenii vorbeau cu Dumnezeu, nu doar despre El.

Fiecare baladă crescută din sămânța mitului încolțește muguri cruzi și proaspeți, din care cresc ramuri de poem și frunze de legendă, la umbra cărora se nasc și omul, și neamul, și viața însăși. Și, dacă vreți să știți cum iubește sau cum moare românul, trebuie să-i

citiți folclorul! Și, dacă vreți să înțelegeți unde își ține el puterea și ce îl aruncă în genunchi, trebuie să îi citiți cu drag folclorul și să pătrundeți în inima durerii lui! Veți găsi astfel cântece, doruri și oameni; iar, dintre aceștia, doi îmi sunt aproape și îi găsesc adesea în țesăturile căutărilor mele inconștiente – Meșterul Manole și ciobanul din *Miorița*. De la primul reînvăț jertfa și perseverența, iubirea de menire și verticalitatea, iar de la celălalt aflu mereu ce este conectarea la natura din care am uitat să fac parte, descopăr ce luminoasă poate fi perspectiva asupra morții, dar mai ales văd în el demnitatea bunicilor mei. Îmi este drag acest ciobănaș frumos care nu se sperie, care nu fuge, nu se înfurie și nu se risipește în planuri de răzbunare. Și, dacă au fost exegeți ai bala-dei culese de Alecu Russo și șlefuită de Vasile Alecsandri, care au văzut în atitudinea lui resemnarea și delăsarea pe care încearcă modernitatea să ni le lipească asemenea unor etichete ieftine, eu văd în el seninătatea, liniștea, așezarea omului simplu care primește firescul sfârșitului. Tărăgănarea doinei i-a picurat în sânge pacea, tihna. E lin și dulce!

În încercarea de a aprofunda într-o manieră rațională înțelesurile acestui text, descoperim fie clasificarea acestuia ca bocet sau colind, fie interpretarea sa ca ritual desfășurat în vederea restabilirii unui echilibru tulburat, scenariu în care cel mai destoinic reprezentant al comunității, cel mai „ortoman”, este sacrificat în mod simbolic pentru binele tuturor. Dincolo de toate variantele textului și de multitudinea raportărilor la acestea, este important să nu pierdem din vedere profunzimea gândirii autentice care îl caracterizează pe omul acesta ce se înalță din mijlocul naturii pentru a o înțelege și pentru a ne-o traduce în cântecele lui. Simplitatea nu este sinonimă cu superfi-

alitatea, căci păstorul are acces, prin rădăcinile lui, la esența universului. „Tot ce e nostalgie și libertate, tot ce e sentiment artistic, tot ce e sete de zări noi (...) ține la noi de sufletul păstorului”, remarca și Constantin Noica. Prea des i se reproșează acestui suflet blând reacția resemnată care, chipurile, definește natura acestui popor. Dar oare resemnare este aceea sau noblețe și demnitate? Când mă gândesc la el îmi amintesc basmele dragi în care frații porniți în împlinirea dreptății, aflându-se la o răscruce, îngroapă un cuțit care, de va rugini, va confirma moartea unuia dintre ei. Sunt prăpăstioși și resemnați sau realiști și prevăzători? Ciobanul moldovean, nepot al lui Ștefan cel Mare, nu este pasiv, nu așteaptă inert să suporte materializarea unui plan dușmănos. Aici cred eu că îl judecăm greșit și nu îi înțelegem complexitatea, nu îl vedem în ansamblu – faptul că înainte de toate se preocupă de aspectele sufletești nu exclude o implicare concretă, o reacție tocmai în vederea păstrării acelei așezări, universale și particulare. Într-o lume în care moartea este o prezență constantă, firească, acceptată (dovadă fiind acel viitor ipotetic clar conturat, *de-a fi să mor*), el nu este nici temător, nici obedient, ci are perspectiva inevitabilului sfârșit și proiectează aceste posibilități:

„Și de-a fi să mor
În câmp de mohor,
Să spui lui vrâncean
Și lui ungurean
Ca să mă îngroape
Aici pe-aproape
În strunga de oi,
Să fiu tot cu voi;
În dosul stâniei,
Să mi-aud câinii.”

Bărbatul nu primește vestea mioarei cu apăsare și închidere, ci cu limpezimea pe care i-o oferă eliberarea de concret. În plus, „Creștinismul nu-i nici acru, nici temător în fața vieții. Nu propune o fugă, ci altceva nespuse mai greu și mai eficient, transfigurarea. Acest ceva e temerar și măreț.” (Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii*). Tocmai de aici capătă sens imaginea morții văzută ca nuntire, căci transfigurarea aceasta îi permite în egală măsură să se regăsească, pentru a putea face trecerea spre veșnicie, și să se preocupe mai degrabă de cei rămași în urmă, pe care îi protejează de suferință:

„Iar tu de omor
Să nu le spui lor...
Să le spui curat
Că m-am însurat
Cu-o mândră crăiasă,
A lumii mireasă; (...)
Iar dacă-i zări,
Dacă-i întâlni
Măicuță bătrână
Cu brâul de lână (...)
Să te-nduri de ea
Și-i spune curat
Că m-am însurat
C-o fată de crai,
Pe-o gură de rai.”

Poate motivul pentru care nu vedem în atitudinea ciobanului noblețea și verticalitatea este propria îndepărtare de aceste valori, iar excluderea unei reacții oglindește raportarea deformată a unei societăți contemporane ce a uitat cum să-și citească folclorul. Liniștea în perspectiva făgăduinței mântuirii viitoare – aceasta cred eu că ar trebui să fie ideea asociată „comportamentului mioritic”. Ciobănașul acesta luminos rămâne model de adâncă înțelege-

re, ce ne învață lecția seninătății și a clarității gândirii, a asumării sfârșitului în congruență cu setea de viață și iubirea de natură.

Nicolae Grigorescu – Ciobănaș

Un zbor, un erou

*Muică, suntem neam de piatră,
Când e vorba pentru vatră,
Suntem pui de Brîncoveni, de panduri și de Jieni.
Dacă n-aveam munți cum sunt,
Îi scoteam și din pământ,
Dunăre dacă n-aveam,
Jiul Dunăre-l făceam.
Cântec Oltenesc – Virgil Carianopol*

Lucia Crăciun,
profesor de istorie

20 iulie 1935. O suită impresionantă, formată din regele Carol al II-lea, prințul Nicolae, un pasionat aviator, și Marele Voievod de Alba Iulia Mihai, a sosit în Gara Mogoșoaia la ora 10.25, venind de la Sinaia. Pe peron au fost întâmpinați de numeroase personalități, în frunte cu Ion Inculeț, ministrul de interne, alături de care s-au pornit către Piața Buzdugan. Erau așteptați acolo de două regimente

de aviație, atașaii militari ai Franței, Cehoslovaciei, Poloniei și Bulgariei, guvernul condus de Gheorghe Tătărescu, precum și Alexandru Lapedatu, ministrul cultelor și artelor. Motivul? Urma să aibă loc inaugurarea monumentului Eroului Aerului.

Înainte de a trage de cordonul tricolor, Regele Carol al II-lea, căruia i se datorează dezvoltarea aviației românești în perioada interbelică, s-a adresat celor prezenți: „**Inaugurăm,**

în această zi de sărbătoare și de reamintire a aviatorilor, monumentul prin care o țară întreagă se închină către aceia care, cu sacrificiul vieții lor, au întărit puterea noastră aeronautică și au ajutat la fala țării noastre. Această piatră și acest bronz să rămână veșnic ca o amintire, ca un semn al devotamentului și al credinței. Fie ca aceia care, trecând pe această cale, vor privi acest monument, să-și înalțe sufletul, să-și întărească credința și să aibă și ei același simțământ pe care noi, aceia care am luptat de la început pentru aeronautica noastră, îl avem: că în fiecare zi se face în această țară un pas înainte pe acest tărâm, pas care la noi este stropit cu sânge. Fac astăzi sburătorilor noștri urarea ca avântul și curajul lor să nu piară!”

Era un gest de reparație morală, de demnitate și de recunoștință pentru eroii aviatori din Primul Război Mondial, care zburaseră pentru România Mare. Intrată în război în 1916, de partea Antantei, urmărind idealul reîntregirii neamului, România dispunea, inițial, de doar 24 de avioane, toate nearmate și de tip vechi. Alte 20 de aparate de zbor se aflau în școlile de pilotaj, dar acestea nu puteau fi considerate avioane militare și nu puteau executa misiuni de luptă.

După un început dezastruos al campaniei militare, culminând cu ocuparea capitalei de către armata germană, în primăvara anului 1917, cu sprijinul important al Misiunii Militare Franceze conduse de generalul Henri Berthelot, armata română a fost reorganizată și instruită pe baze moderne adaptate cerințelor războiului.

A fost momentul în care apărea o nouă armă, aviația. „Fără aportul tinerei arme nu se putea realiza România Mare” este concluzia istoricilor Valeriu Avram și Valeriu Nicolescu, autorii lucrării *Războiul aerian deasupra României (1916–1918)*. La finalul războiului, aviatorii români executaseră 10.000 de ore de zbor, susținând circa 700 de lupte, obținând 91 de victorii aeriene. Am recurs la acest preambul, lung pentru un articol, dar prea sărăcăcios în raport

cu greutatea simbolisticii sale, în încercarea de a sublinia că, cel mai adesea, trecem pe lângă file de istorie, pe lângă vieți, multe care nu sunt neapărat consemnate de istoria „oficială”, pe lângă destine individuale sau colective, fără să le cunoaștem valoarea, fără să le dăm importanța cuvenită. Câți dintre noi, în goana noastră zilnică, trecând pe lângă monumentul Eroului Aerului, ne mai gândim că și datorită **lui**, aviatorului, oricare i-ar fi fost numele, noi trăim astăzi între granițele unui stat numit România?

Când trecem pe lângă Arcul de Triumf, ne gândim oare că, undeva, pe frontonul fațadei de sud, stă scris: „După secole de suferințe creștinește îndurate și lupte grele pentru păstrarea ființei naționale, după apărarea plină de sacrificii a civilizației umane, se îndeplini dreptatea și pentru poporul român prin sabia Regelui Ferdinand cu ajutorul întregii națiuni și gândul reginei Maria”?

Când trecem, mereu grăbiți, în drumurile noastre, pe lângă Gara de Nord, unde se află Monumentul Eroilor Ceferiști, oare ne gândim că a fost ridicat în memoria unor oameni care au murit pentru întregirea neamului, sculptat de Ion Jalea, el însuși erou al Primului Război Mondial? Marele sculptor român ajunsese să lucreze doar cu mâna dreaptă pentru că își pierduse mâna stângă în război...

Dar în drumul nostru spre Opera Română, ne mai îndreptăm privirea măcar o clipă spre frumosul monument al Eroilor Sanitari, închinat memoriei medicilor, sanitarilor, suroilor care au salvat vieți pe fronturile Primului Război Mondial?

Istoria națională cuprinde mii și mii de momente și de figuri care au dat măsura curajului, solidarității organice, care au înluminat poporul român, dând naștere națiunii române, percepută ca o „unitate colectivă ireductibilă” (Nae Ionescu). În acest sens, se poate considera că temeiul identității naționale trebuie căutat în cel mai înalt cer al spiritului, acolo unde acesta se învecinează cu sufletul. Departate de a fi o metaforă, este o realitate asupra căreia au stăruit generații întregi, căutând și pregătind

drumul care, într-un final, să ducă la realizarea unității de cuget și de teritoriu.

1 Decembrie 1918, culmea demnității naționale! Regele Ferdinand, Regina Maria, Iuliu Maniu, Ion I.C. Brătianu, generalul Alexandru Averescu, generalul Constantin Prezan etc. – o listă exhaustivă de demnitari, politicieni, diplomați care au contribuit la împlinirea desideratului național al unității – omagiați și cinștiți deopotrivă de istorie, dar și de autoritățile statului, când se ivește ocazia.

Cum rămâne însă cu cei **330.000** de români care au murit în luptă sau în condiții de prizonierat în Primul Război Mondial, indiferent că au fost încorporați în armata română ori austro-ungară? Amintirea lor cine o păstrează, cine o transmite mai departe generațiilor viitoare? În goana noastră de oameni moderni, ne mai gândim, de pildă, că un monument, oricare dintre cele pe care le-am menționat mai sus, nu reprezintă o expresie artistică,

ci este un testament? *Nu ne uitați...* pentru că se spune că un om nu moare atunci când este pus definitiv în mormânt, ci atunci când este îngropat în uitare.

Condițiile istorice ale veacului trecut au contribuit decisiv la forja demnității națiunii noastre, existând o misiune deplin asumată deopotrivă de elite și popor. Se poate pierde această demnitate? Desigur! Cea mai bătătorită cale este cea a uitării, într-o primă instanță uitarea de sine, apoi uitarea de neam, uitarea valorilor și pierderea credinței. Rezultatul? Stilizat, ni-l arată Eugen Ionescu, dar el este vechi de când lumea:

„Daisy (lui Bérenger): *Știi, e chestie de obișnuință. Nimeni nu se mai miră că trupe de rinoceri trec pe străzi în goana mare. Oamenii se dau la o parte din calea lor, apoi își continuă plimbarea, își văd de treburi, ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic.*”

Rinocerii, (Actul 3), Eugene Ionescu

Având o înălțime totală de 20 de metri, monumentul Eroului Aerului prezintă patru statui de bronz, dintre care trei sunt plasate pe soclu, fiind denumite „Sacrificiul Eroilor Aerului”. Alături stau plăcile comemorative cu 181 de nume de aviatori căzuți. Privind din față, de la stânga la dreapta, figurile sunt reprezentate în diferite ipostaze. Cea din stânga este rezemată de obelisc.

Mâna stângă este lăsată în jos, permițând observarea musculaturii corpului, în timp ce mâna dreaptă este ridicată spre cer, dezvăluind aripa de Icar. Poziția contorsionată a figurii din mijloc, cu fiecare mușchi al corpului încordat reprezentând suferința aviatorului căzut, o transformă într-un Laocoon modern. Figura din dreapta este căzută, capul odihnindu-i-se pe umăr.

Alergând să prindem de călcâie cerul!

Eleonora Iordache,
profesor de istorie

Istoria din acest număr al revistei începe undeva la cumpăna veacurilor V-IV î.Hr. Două mari puteri mediteraneene se confruntă – Atena și Sparta. La adăpostul zidurilor construite de Pericle, întregul oraș al Atenei își vede pârjolite pământurile de spartiați. Cetatea poate să supraviețuiască, căci Atena are hegemonia apelor. Dar tot din abisul talazurilor, aripa morții își țese întunecat mrejele. Una dintre corăbiile egiptene aduce ciuma. O treime din populația Atenei este ucisă. Pericle, inimosul strateg al Atenei, cade răpus. Războiul continuă. Învârtoșată, democrația ateniană caută soluții. O misiune îndreptată împotriva Syracusei eșuează lamentabil. Zeii au părăsit cetatea. Dar unde s-au dus? Civilizațiile Asiei i-au văzut ultima dată pe bolta cerească. Luna, stelele erau pentru ei zeii capricioși care involburau apele fluviilor ori de câte ori muritorii uitau să le aducă cinstire. Pe tărâmurile Eladei, iubitorii de înțelepciune zgârie cu ascuțișul minții pulberea de stele. Zeii nu sunt aici, aici sunt corpuri cerești care se mișcă după formule matematice bine stabilite. Și-atunci unde sunt zeii și ce se află la începutul tuturor lucrurilor? Apa, după Thales din Milet; aerul, după Anaximene cel care a despuiat Luna de mantia zeiască; focul se aude din Efes, de la Heraclit; o, nu, sunt doar umbre ale unor lumini nerăsărite încă, avea să spună Platon... Pe străzile însetate de adevăr ale cetății Atenei mulți întrebători își poartă pasul, dar mai aprig căutător decât Socrate nu se află. Dacă mințile altora sfărâmă baierile cerului în căutarea adevărului, a sa sfredelește tainele sufletului. Oricât de semeț se ridică zidurile cetății, dacă sufletul nu își găsește menirea, în zadar este strălucirea celor dintâi. În 406 î.Hr., în bătălia de la Arginusae, spartiații sunt în sfârșit înfrânți. Generalii Atenei nu se vor bucura de glorie, căci, incapabili fiind să

își salveze camarazii naufragiați, primesc sentința capitală a corpului cetățenesc. Socrate singur împiedică votul. Războiul peloponesiac zguduise zidurile cetății. Socrate, cu vorba sa hâtră, cu ochii săi roțiți în undele întrebărilor mistuitoare, clatină sufletele tinerilor ale căror vieți se petreceau în luptele Atenei, rostind: „De umblu printre voi, nu fac nimic altceva decât încerc să vă conving pe toți, tineri și bătrâni, să nu vă îngrijiți mai mult ca orice de trupuri, nici să vânați averi cu atâta înverșunare, ci să vă dați osteneala și pentru suflet: cum adică s-ar putea desăvârși; căci nu din averi izvorăște virtutea, ci din virtute izvorăsc și averi și toate celelalte bunuri omenești; pentru unul singur sau pentru o societate întreagă.” (Platon, 2010, p. 26)

Socrate moare, acuzat de impietate, dar singura sa vină era că „nu putea trăi altă viață decât cea de înțelept rătăcitor, de vreme ce toată înțelepciunea sa constă în chemarea ce și-a simțit de a trezi în alții răspunderea înțelepciunii” (Noica, 2019, p. 53). Atena este învinsă, zidurile sunt demantelate, dar străluci-vor ele în alte epoci și cu altă însemnătate, căci bunul Dumnezeu a rânduit ca firi socratice să se înalțe la adăpostul Academiei Grecești din București, două milenii mai târziu.

În 1453, Constantinopolul, capitala Imperiului Bizantin, cade sub asediul ordiilor semilunice. Occidentul, încolăcit în rațiunile cârjei papale, nu are timp să ajute. Pentru mulți greci, într-un act de demnitate, turbanul sultanului era oricum preferabil. Din vâltoarele îndârjite ale bașbuzucilor, printr-o poartă uitată deschisă, prin încercatele ziduri ale Orașului pătrunde șerpuint miasma dezastrului. Spiritul Orientului va fi păstrat prin reformele sultanilor, va renaște la porțile Italiei din cuferele refugiaților, dar, cu și mai multă prisosință, va fi vegheat de principii creștini ai Balcanilor.

Atena doborâtă din fruntea cetăților antice la sfârșitul războiului peloponesiac, silită să pârjolească propria flotă, adică însemnul măreței stăpâniri asupra Ligii de la Delos, se ridică din vasul oglindind cucută și își asigură supremația prin Universitate. În 1679, la îndemnul Patriarhului Dosoftei și al stolnicului Constantin Cantacuzino, el însuși școlit la Constantinopol, dar și la Veneția și Padova, Șerban-Vodă Cantacuzino întemeiază Academia „Grecească” de la București. Pe locul unde astăzi se află statuia lui Mihai Viteazul, Școala Domnească era o universitate în cel mai puternic sens al cuvântului. În a doua jumătate a veacului al XVIII-lea, aici, învățământul elementar se desfășura pe durata a trei ani, copiii buchiseau gramatica. Urma gimnaziul; se introduceau greaca și limba latină. Învățământul liceal aprofunda cunoașterea celor două limbi și familiariza elevii cu retorica, poetica și morala lui Aristotel. Se studiau suplimentar limbile franceză și italiană. Cei care parcurgeau și ultimul ciclu de învățământ deprindeau tainele aritmeticii, geometriei, istoriei, geografiei. Aprofundau filosofia lui Aristotel, erau inițiați în tainele universului sau, alternativ, grație unei secții speciale deschise la Mitropolie, puteau să intre în rândul clerului. 75 de burse se acordau pentru elevii săraci. Mulți profesori renumiți s-au perindat la catedra Academiei. Ieremia Cavela a fost director înainte să ajungă dascălul Cantemireștilor; Sevastos Chiminul Trapezuntul este adus de domnul Constantin Brâncoveanu direct de la „școala cea mare a neamului” din Constantinopol. În 1776, la București, predau nouă profesori. Caragea Vodă va introduce știința dreptului. Acestea erau zidurile, dar iată omul...

Veacul al XVIII-lea, Ardeal. Făgărașii poartă demn povara cerului. În nopțile senine, aștrii le mângâie obida cu căi de lapte. La fel și oamenii de rând. Șerbi ai cezarului împărăției de Apus, iobagi pe moșiile boierilor venetici, păstrează în ei noblețea descălecătorilor herțegi care nu au vrut să renunțe la credință, dar au rămas pe pământurile lor și au sărăcit. Regii

vechi ai maghiarilor îi voiau pe români catolici. Românii se voiau mântuiți. Pe tăpșanul Avrigului, maestrul arhitecți ai Vienei se întrec în meșteșugul lor baroc și dau naștere reședinței de vară a baronului Bruckenthal. Domnul „Brucantari” este renumit pentru dragostea de carte, dar și pentru exotismul reședinței sale de vară, unde Pitarul Brăiloiu alerga să „aliverdisească” în 1796 „un soiu de poame ce să numește ananas” (Iorga, 1916, p. 5). La umbra grădinilor nobiliare se nasc copii cu nume de roman: Gheorghe, Onea, Luca, Zenobia, Ana sunt mlădițele familiei Lazăr. Ca mai toți fiii de țărani plugari, Gheorghe învață la sat, dar în aplecarea sa către litere are ținută de soldat. La opt ani, capătă cea mai mare distincție și ajunge la Cluj. În 1807, Gheorghe Lazăr pleacă la Universitatea din Viena „ca ascultătoriu Sfintei Teologii de spre partea clerului românesc neunit din Marele Principat al Transilvaniei” (Iorga, 1916, p. 23). Împăratul habsburg era privit cu mare admirație de românii din Transilvania. Capitala imperială, Viena, găzduia grație despotismului luminat al lui Iosif al II-lea, o importantă comunitate de studenți români, susținuți între altele de aro-mânii care aveau afaceri prospere și o aplecare aleasă către orice avânt cultural al semenilor lor. Curtea împărătească dezvoltă un interes particular către tânărul Lazăr. În 1809, în Viena asediată de Napoleon, acesta sprijină divizia de topografi, înrolat în armata imperială. Se distinge prin moralitate, perseverență. La terminarea studiilor, societatea filologică din Halle îl alege membru. Se întoarce acasă. Educația teologică întipărise adânc dragostea de aproapele în barierele sufletului studentului considerat tomnatic. Era totuși ceva în atitudinea sa care contrasta puternic cu cerințele nobililor maghiari. Aceștia aveau nevoie de un episcop ortodox „trândav, lăsător și slab”. Cu ovalul luminos al feței pe

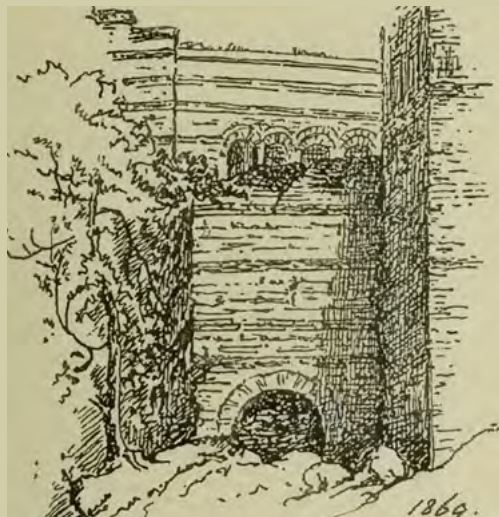
care coboară tranșant favoriții lăsați după moda austriacă, surtucul nemțesc, dar mai ales din sclipirea revoluționară a privirii se înțelegea clar că proaspătul teolog întors de la curțile imperiale „nu calcă a popă”. Prototipul imperfect al episcopului ales de grofii venali poate să aibă orice nume, Gheorghe Lazăr îi este subordonat. Se va ocupa de candidații la preoție, dar fără colegi, fără o școală propriu-zisă și cu sarcina imperioasă de a nu-și umbri episcopul. Nemitarnic, scrie în această perioadă *Gramatica româno-germană* și *Geografia Ardealului*. Pentru ideile sale, în 1815, este pus sub supraveghere din partea autorităților locale. Nu era nicio dovadă de apreciere pentru faptul că refuzase să plece la Arad, ca episcop plin sau profesor la Chișinău, pentru o remunerație de 600 de florini pe an. Declarat suspect și periculos, lui Gheorghe Lazăr i se suspendă subvenția de 300 de florini pe an din partea fondului sinodal. În 1816, Gheorghe Lazăr trece munții.

Între zidurile Academiei Grecești din București, Veniamin din Lesbos dăscălește despre cele trei mari puteri ale sufletului: „memoria, judecata și fantasia”. Gheorghe Lazăr propovăduiește socratic idealul. La 1 decembrie 1817, prin regulamentul școlilor se cere înființarea unei școli românești. Eforii îl recomandă pentru cursul de științe pe „inginerul” venit de curând din ținutul Ardealului. Gheorghe Lazăr cheamă tinerii la școală: „vremea trece iute, nu se mai întoarce și ne fură anii vieții în sineși, noi rămânem tot lipsiți și neciopliți, pentru aceasta grăbiți-vă, nu întârziați a vă arăta și a vă trece la condica școlii, ca apoi, puindu-le toate la cuviincioasă orânduială, să putem începe, cu ajutorul lui Dumnezeu, cât mai degrabă paradosirea materiilor...”. La școala lui și a lor, săraca limbă română, din 24 martie 1818, zămislește sub bagheta dascălului Gheorghe Lazăr cuvinte nemaiauzite până atunci: „adunare”, „scădere”, „înmulțire”, „împărțire”, „triunghi”, „poligon”, „latură”, „linie”, „sinus”, „cosinus” și „punct”: ia naștere Academia de Științe de la Sf. Sava. Profesorii greci se simt jigniți, în ordinea lor era de neconceput încumetarea dascălului român.

Veniamin din Lesbos este dat afară din țară. Mănăstirea Radu Vodă păstrează înscrisul acuzațiilor: după voia grecului, „poporul român nu trebuia să ajungă la o stare mai bună, propășind, și să nu se împodobească și dansul cu luminile adevărului și ale desăvârșitei cunoștinți în patria sa”. Gheorghe Lazăr pune piatra de temelie a învățământului național. Va predă aritmetică, geometrie și grafie. El este deopotrivă întemeietorul învățământului tehnic. Spirit idealist, socratic, visa din fruntea lui înaltă la desăvârșirea idealului național, prin „Cuvânt”, și a reușit! Fiii boierilor iau cu asalt băncile școlii. Aici se formează Ion Heliade-Rădulescu, Eufrosin Poteca, Constantin Papa Dumitru, Simion Marcu, Ion Pandeli. Patru dintre ei vor fi trimiși la școlile din Pisa și Paris, se vor întoarce să predea.

În 1821, sub auspiciile revoluției lui Tudor Vladimirescu, Școala Grecească se închide definitiv. Gheorghe Lazăr se întoarce acasă în 1823. Lumina ochilor săi se stinge, pălită de boală. Lumina lumii, însă, nu s-a stins. Din privirile pătrunzătoare ale celui pe care Nicolae Iorga avea să îl numească „profesor fără de arginți” pâlpaie și astăzi dragostea de neam și țară și îndemnul către cunoaștere adresate oricărui pui de om, alergând să prindă de călcăie cerul.

Kercopoarta – poarta unde zidurile împăratului Theodosie se întâlneau cu zidurile Blachernelor – uitată deschisă la asediul Constantinopolului – ce mică e spărtura, ce mare e

Verticalitatea ființei

Departe de a fi ușor de definit, conceptul de *demnitate* este unul cu multiple semnificații din punct de vedere moral, social, cultural, politic, filosofic. În cele ce urmează, voi încerca o scurtă abordare interdisciplinară, care pornește de la semnificațiile filosofice ale termenului, dar trece dincolo de acestea, spre sfera socio-politică, proprie unei necesare radiografii a vremurilor tulburi pe care le traversăm.

Immanuel Kant enunță demnitatea drept valoarea morală supremă a omului, prin intermediul uneia dintre formulările imperativului categoric, conform căruia omul este întotdeauna scop în sine, și nu doar un mijloc de atingere a altor scopuri.

Tratează umanitatea, atât în persoana ta, cât și a oricui altuia, totdeauna în același timp ca scop, niciodată doar ca mijloc.

Kant distinge aici între lucru și persoană, lucrurile fiind doar simple mijloace pe care le folosim pentru a ne atinge diverse scopuri, în timp ce persoana are valoare morală proprie, este scop în sine, ca ființă rațională, și aceasta îi conferă demnitatea pe care orice ființă morală este obligată să o respecte necondiționat. Este acea lege practică universală, cum o numește Kant, ce presupune activarea voinței noastre autonome, sinonimă cu raținea pură practică (morală). Ea se realizează prin voința liberă, necondiționată, care nu se

Cristinela Cârtoag,
profesor de
științe sociale

supune decât acelei legi pe care ea singură și-o dă, aflată în opoziție cu voința eteronomă, condiționată, deci lipsită de proprietatea autonomiei, care se supune dorințelor, intereselor, scopurilor noastre venite din exteriorul ei. Prima este dictată de rațiune, cealaltă de sensibilitate, de aici primatul rațiunii asupra sensibilității în problematica moralității. În concepția sa, legea morală nu trebuie doar respectată, ci venerată de oameni, făcând, astfel, din moralitate propria religie. Să ne amintim faptul că însăși viața sa privată a fost cel mai bun exemplu de trăire autentică, plenară, a imperativului categoric formulat de el, iar epitaful de la mormântul său rezumă magistral esența vieții omului, așa cum el nu ne-a prezentat-o niciodată, până la acest pasaj care încheie unul dintre cele mai importante tratate de morală care s-au scris vreodată:

Două lucruri îmi umplu sufletul cu mereu nouă și crescândă admirație și venerație, cu cât mai des și mai stăruitor gândirea se ocupă de ele: cerul înstelat deasupra mea și legea morală din mine.

Este fabulos modul în care el, filosoful rigid, care a dedicat o mare parte din viață studierii științei, se desparte la finalul *Criticii rațiunii practice* de aceasta printr-o metaforă superbă, dar care ne arată că știința nu este de ajuns, cel puțin asta putem specula, în absența

unei mărturii directe. Kant face loc, astfel, eului, subiectivității sale, care nu avea ce căuta în adevărul științei, dar prin care ne dăruiește aici valoarea unei revelații: cerul absolut al pasiunii, al senzitivității, cerul în condiția absolutului omenesc. Adevărul acesta nou descoperit de Kant ni-l revelează pe acest gânditor criticist într-o lumină diferită, care a scăpat oarecum posterității, în sensul de a nu fi stărnit atâtea comentarii, precum întreaga operă a sa, și asta rămâne totuși o curiozitate...

În practica socială contemporană, însă, este un loc comun faptul că omul se definește ca sumă a relațiilor și interacțiunilor cu ceilalți oameni, un *animal social*, cum îl numea Aristotel, care își dezvoltă calitățile morale (virtuțile) doar prin raportare la celălalt. Interacțiunea dintre om și societate scoate la iveală numeroase aspecte ale problematicei morale. Consider că demnitatea constituie un aspect profund al definirii naturii umane, poate chiar cel mai important în perspectiva conviețuirii sociale armonioase. Ca și conceptele de *onoare*, *cinste*, *onestitate*, conceptul de *demnitate* pare să-și fi diminuat din importanța pe care o avea odinioară. Mai importante par a fi astăzi umilința, invidia, egocentrismul, lașitatea, superficialitatea, servilismul. Este drept că ne aflăm la intersecția unor curente noi care tind să influențeze nefast demnitatea umană, inclusiv prin înlăturarea treptată, prin diferite forme, a valorilor spirituale definitorii din conștiința societății. Demnitatea presupune să

conștientizezi că trebuie să acorzi o anumită importanță prestigiului social exprimat prin etica profesională, dar și prin cea a faptelor și comportamentelor sociale. Lumea în care trăim continuă să fie pentru noi toți o permanență provocare, un izvor de contexte și momente care ne dau posibilitatea să ne manifestăm în cel mai înalt mod de existență sau, dimpotrivă, în cel mai josnic, impropriu ființei noastre spirituale, chemate la desăvârșire. Datoria socială devine ea însăși o formă superioară de manifestare a demnității și integrității ființei umane și totuși atât de puțin prezentă în anumite contexte din societatea actuală. Demnitatea cuprinde în sine moralitatea ființei umane; autoritatea pe care i-o conferă prezența nu doar a rațiunii, ci și a sentimentului unic de ființă creată de Dumnezeu pentru a dobândi asemenea cu El. Ce mare demnitate ne oferă Creatorul în acest univers infinit și ce mică este recunoștința noastră față de El! Omul este cuprins, dar nu captiv, între aceste două extreme, cum le numea Pascal, Absolutul, adică Dumnezeu Creatorul, și Neantul, adică nimicul care participă la ființa noastră ori de câte ori ne pierdem demnitatea pe care ne-a dăruit-o Dumnezeu. Avem libertatea de a ne ridica spre cele înalte, cerești, sau de a coborî către cele pământești, chiar sub acestea, de aceea trebuie să conștientizăm menirea noastră, să nu ne mulțumim să existăm, ci să fim ceea ce El ne-a creat: făpturi cu simțul binelui și al răului, cu reală conștiință de sine, cu dorința proprie de a crește moral

și spiritual. Fără aceste simțuri, ne prefacem că suntem cele mai evoluat creaturi din univers, stăpânii acestuia, adevărați *regi deposezați*... Putem afirma că demnitatea este modul specific de a fi al omului în lume, parafrazându-l pe Blaga. Numai omul, dintre toate ființele, este creator de cultură și de valori, fiind capabil de sacrificiul suprem pentru acestea. Iată cel mai demn mod ontologic de care suntem în stare, chiar dacă nu suntem mereu dornici de el. *Mutația ontologică*, de care vorbea Blaga, nu este altceva decât o formă superioară de iubire pe care ne-a arătat-o Dumnezeu, este însăși esența demnității umane, ce stă în mâinile noastre. Dacă o vom păstra sau nu, dacă o socotim demnă de valorizat sau nu țin, iarăși, de voința noastră. Și ce-am fi noi, oamenii, fără libertatea de a alege? Simple creaturi biologice, aflate în neconținută luptă pentru supraviețuire; omul, însă, este chemat la o altă misiune în acest univers, aceea care îi conferă măreție, căci,

În inima fiecărui om, scrie Pascal, se află un vid sub formă divină care nu poate fi înlocuit de nimic creat, ci doar de către Dumnezeu.

Demnitatea o merităm în măsura în care o respectăm. Bunăoară, au existat în istoria recentă exemple, pe care nu avem voie să le uităm, ale încălcării demnității noastre de oameni și de cetățeni, la nivel național, dar și planetar. Am văzut atunci cum toate drepturile

și libertățile noastre legitime au fost efectiv desființate. Și ne întrebăm încă și nu găsim nici astăzi un răspuns satisfăcător la cum a fost posibil ca o întreagă lume să accepte un neadevăr, un scenariu apocaliptic inexistent de fapt. Ce anume ne-a anulat luciditatea, capacitatea de a înțelege și de a reacționa la tot ce ni se pregătise? Frica de moarte, indusă în toate modurile posibile, a paralizat uimitor întregul arsenal rațional și moral al omului. Demnitatea asumată presupune și învingerea oricăror temeri și lașități de care suntem cuprinși uneori și ne creează un minunat răspuns la stimuli veniți din noi sau din afara noastră, care ne diminuează respectul față de noi înșine și față de ceilalți. Ca să putem trăi ca oameni în deplină armonie cu cei din jurul nostru trebuie să manifestăm cu precădere acele calități ce compun verticalitatea ființei umane, încercând, pe cât posibil, să evidențiem și calitățile celorlalți, măcar atât cât să punem în evidență ideea de valoare intrinsecă a fiecărei ființe umane, de care vorbea Kant. Dar trebuie să recunoaștem că asemenea imperativ moral nu poate exista decât într-o lume perfectă, în care stima, solidaritatea și respectul reciproc se proclamă nu doar ca idealuri, ca principii de viață, ci ca realități factuale. Cât de frumoasă ar fi lumea noastră dacă am face din demnitate un scop în sine și, astfel, să ne fim unii altora creatorii *cele mai bune dintre lumile posibile*.

Despre demnitatea lacrimilor – Doamna Maria Brâncoveanu

Maria Gabriela Bănică,
profesor-învățător

Demnitatea este asemenea focului, care, pentru a arde, are nevoie de mai mult decât de el însuși. În mistuire, focul se contopește cu și desăvârșește toate elementele pe care le îmbracă în lumină și căldură. Este dependent și autonom totodată, liber și prizonier; este viață și moarte deopotrivă. Atunci când servește unui obiectiv, focul nu consumă și nici nu distruge, ci înobilează și dă sens. Nu ne putem gândi la demnitate fără să apelăm la alte valori și principii. Un om demn mai poartă cu sine și greutatea altor cununi: adevărul, echilibrul, moralitatea, decența, eleganța caracterului, verticalitatea, asumarea, bunul simț interior și, mai ales, autenticitatea.

În istoria neamului nostru, păstrată peste ani, a rămas o candelă, de argint pur, ca mărturie a demnității unei Doamne: Maria Brâncoveanu. Lumina aprinsă înlăuntrul ei a fost ca dar și binecuvântare, căci ea, o copilă dintr-un neam ales, a fost hărăzită pentru cruce – un simbol de mai târziu al înțetăierii slavei domniei cu abisul suferinței. Glasul ei a fost discret, mărturisind prin gesturi o loialitate profundă față de tot ceea ce i-a fost încredințat ca zestre: un soț devenit domnitor, 11 copii, o avere colosală de administrat, proiecte vaste la nivel cultural, spiritual și educațional.

Izvoarele istorice nu cuprind multe informații despre personalitatea Doamnei Maria, însă, firea ei, împodobită de virtuți, se descoperă mai ales prin faptele sale, consemnate când și când în cronicile acelor timpuri. *Precum prea iubitorul dă Hristos Domnu avea mare râvnă și fierbinte dragoste spre a zidi și a înfrumuseța lăcașurile lui Dumnezeu, asemenea mării sale și*

luminata și prea creștina lui Doamna Maria. (din capitolul consacrat Doamnei, menționându-se cele patru ctitorii ale sale, de Radu Greceanu, în cronică voievodului Brâncoveanu).

Pe o moșie moștenită de la tatăl ei, postelnicul Neagu, Doamna Maria a rectitorit la București Biserica Sf. Nicolae „Dintr-o zi”, rădicând acea (biserica) dă lemn din temelie, dă piatră o au zidit, foarte iscusită și gingașă făcând-o, o au înfrumusețat cât și pă din afară precum să și vede (cronicarul Radu Greceanu).

De asemenea, s-a păstrat o corespondență, purtată între 1704–1719, în nouă scrisori, către Patriarhul Hrisant Notara al Ierusalimului, reproducă de Nicolae Iorga, în *Documente grecești privitoare la istoria românilor*, din care se pot cunoaște întâmplări și amănunte din viața familiei, grijile și preocupările de zi cu zi, uneori chiar și vești sau momente mai triste, nefericite, împărtășite cu multă delicatețe și demnitate de către Doamna Maria. *Doamna Marica este una dintre acele femei modeste și la locul lor care nici cu gândul nu gândesc că ar putea ajunge la bogăție, la mărire și la putere. Dar odată ajunse acolo, își încordează puterea și voința și reușesc să facă față situației, să depășească greutățile și dramele cu demnitate, câștigând un mare prestigiu și dreptul de a intra în istorie.* (istoricul și profesorul emerit Paul D. Popescu)

La urcarea pe tron a lui Constantin Vodă, Maria, delicat alintată din copilărie Marica, a devenit Doamnă a Țării Românești, dar și cel mai de încredere om al voievodului, deoarece ea a fost cea care a gestionat și administrat averea neamului Brâncovenilor, a organizat activitatea pe moșiile familiei și a controlat marile sume de bani depuse în băncile din

Viena, Veneția sau Amsterdam.

Ea a știut să schimbe scurteica de miel de mică boieroaică cu maloteaua de jderi de mare jupâneasă și apoi cu samururile de doamnă a țării și odată cu aceasta a schimbat și obiceiurile, putând să-i stea alături domnului. Nu și-a lăsat însă nici scurteica, mărirea nu i-a dat fumuri. A voit să rămână și a rămas o bună gospodină, numai că acum gospodăria era imensă și creștea mereu. Și ea trebuia să-și ajute soțul, atât de ocupat cu treburile politicești, să țină din scurt nenumărații vechili de la multele lor moșii, vii, mori, ca și ispravnicii de la nenumăratele palate, conace și mănăstiri. (istoricul și profesorul emerit Paul D. Popescu)

Nici vântul crud al încercărilor, nici lacrimile durerii sfâșietoare, nici deznădejdea de neînchipuit și nici măcar uitarea nu au reușit să stingă focul acestei

inimi-candelă. Căci acolo a ars foc al datoriei, al credinței, al dăruirii și al firescului.

Găsindu-și rădăcină în cer, a putut rodi, pe pământul uscat și străin, florile învierii. Nu i-a putut renaște sau reclădi, ci i-a odihnit în sine, trăind în recunoștința legăturii dintre lumi. Ea ne-a spus, prin faptele ei, că iubirea trece dincolo de mormânt. Patriarhul Daniel a scris despre rolul important al Doamnei Maria Brâncoveanu în acest demers: „(...) cu bărbăție sfântă a îndurat moartea evlaviosului ei soț și a iubiților ei fii, a răbdând temnița și exilul refuzând orice compromis cu ucigașii neamului ei, ca

mai apoi, cu un curaj vrednic de toată lauda, cu mari cheltuieli, dar mai ales cu riscul pierderii propriei sale vieți, să aducă în țară scumpele oseminte ale Domnitorului Martir.

În întuneric cinstim lumina mai mult decât candela, cum uneori păstrăm mai aproape de amintire cuvintele și nu faptele. Tot așa s-au descoperit și faptele acestui suflet-lumină, prin cuvintele inscripționate și dezvăluite după veacuri: *această candelă, ce s-au dat la Sveti Gheorghe cel Nou, luminează unde odih-*

nesc oasele fericitului Domn Io Costandin Brâncoveanu Basarab Voievod și iaste făcută de Doamna mării sale Mariia, carea și Măriia sa nădăjduiaște în Domnul, iarăși aici să i să odihnească oasele. Iulie, în 12 zile, leat 7228 (1720).

Meritul ei, model în timp, este coplesitor: ea nu a stins Iubirea, primită ca

taină, față de soț și copii, față de țară și neam, față de Dumnezeu și viață.

Asemeni tăblițelor unui triptic, care se deschid dezvăluind piesa centrală, „esența” picturii, tot așa, această femeie, soție, mamă și doamnă, și-a deschis inima către Dumnezeu împărtășindu-I spaimele, poverile și mai ales dorul de a le urma celor pe care, atât de brutal, i-a pierdut. Căci pe tamplele cernite, norii deznădejdiei nu s-au sfiit să vină să întunece jurământul cel dintâi, însă „până când moartea ne va despărți” a devenit pentru ea o promisiune... a veșniciei.

Sara-Nicole Neagu, clasa a V-a

Meșteșugul de a ne păstra în fire

Preot Adrian Sima,
profesor de fizică

Demnitatea este ca o metaforă presărată pe străzile cetății. Își găsește loc și prin nisipul din rigolele ulițelor, dar și în saloanele largi și impunătoare dintre zidurile dantelate ale caselor. Se poate citi despre ea în cărțile bibliotecii din turn, dar se poate vedea și pe eșafodul din piața publică înconjurată de ochii înarmați cu pietre. O recunoaștem, dar nu o putem scoate din context. Îi simțim mireasma, oricât de ascunsă ar fi, și are o strălucire care răzbate chiar de sub cel mai întunecat obroc. Ne încântă prin măreția ei, dar ne și sperie, pentru că își va depune mărturia imparțială la judecata noastră. Căci ea, demnitatea, ne însoțește de la primul strigăt aruncat către lume, de la primele secunde măsurate de leagănul atârnat de grinda casei.

Demnitatea se naște în casa părintelui și-l îmbracă pe copil ca o pânză de mir, odată cu prima îmbrățișare a brațelor părintești. Cu timiditatea miresmelor închise în trupurile de sfinți, ea se impregnează în carnea copilului și mărturisește permanent dorul părintesc ce-l va însoți ca un stâlp de foc sau ca un nor prin deșertul căutărilor și fricilor străine. Este așezată la masă lângă pâine și vin spre a pune în fiu gustul hranei primordiale și este scrijelită între stâlpii porții ca dorul dintre brațele părintești mereu deschise.

Când fiul își va cere moștenirea de la tatăl și va pleca nu doar departe de casa părintească, ci într-o cu totul altă țară, îndepărtată, ea, demnitatea, așezată în desaga cu merinde, îl va însoți. Simțindu-se liber, dar cu aerul din gura vetrei în piept, Fătul cel Frumos va ajunge

în castelul cu povești, în care eroii și zmeii își duc luptele pe viață și pe moarte, în care literele și numerele aduc lumea lângă el și vorbesc despre curajul și jertfa care l-au născut. Și, de aici, ea, școala, această curte lărgită a casei părintești, această arenă a biruințelor lui, cu moșii și strămoșii privindu-l din ramele de pe ziduri ca din stalurile unei arene de luptă, îi va aminti tot timpul că aripile sunt fructele ce rodesc din niște tainice rădăcini și că adevăratul zbor este acela în care rădăcinile rămân adânc înfipite în pământ, iar aripile ating cerul.

Crescând într-un an cât alții în șapte, îmbogățindu-se cu duhul, copilul ajunge tânăr și provocările sunt pe măsură. Și, dacă va rătăci drumul spre tărâmul împlinirii lui și privirea îi va cădea grea ca o pasăre în gerul iernii, își va aminti de săgeata trasă din pragul curții părintești spre partea lui de orizont. Lumea, ca o pădure fermecată cu muncile și provocările ei, se va lăsa biruită, căci armele și armura din podul casei lăsate în urmă lucesc tot mai mult și biruințele pe care acestea le-au purtat îi fac brațele și inima puternice.

Plimbându-se prin istorie ca printr-o cetate cu drumuri schimbătoare, cu ziduri păzite și cu porți străjuite de curajul moșilor și strămoșilor săi, demnitatea i se așterne înaintea ca o potecă îngustă ce se deschide spre lumină. Se oprește și simte această mireasmă căzută peste om din cer cum ia diferite forme.

Astfel, cu secole în urmă, pe când oamenii din împărăția sa trăiau cu picioarele pe pământ și cu inima în cer, vede cum în mintea unui voievod viteaz cu nume de arhanghel se naște visul unirii a trei țări într-un singur po-

por. Trei secole mai târziu, înainte de primul mare război ce va fi cuprins întreaga lume, un preot poartă în taină craniul voievodului spre locuri ascunse și pașnice spre a fi ferit de dușmani. Demnitatea unui neam este mărturisită de acest giuvaier de os ce a ocrotit în el visul unei națiuni. Închis într-un cufăr mic și prăfuit purtat în taină de mâini sfințite prin acest nou regat parcă spre a-și vedea ctitoria, voievodul cu nume de arhanghel mărturisește că viețile oamenilor nu pot fi suficient de lungi pentru a le cuprinde măreția. Și, de aceea, li se nasc fii și fice.

Războiul se termină și tărâmul de peste munți se va întinde într-o singură țară până la fluviu și mare. Întors acasă, osul rotund și alb ca o piatră din capul unghiului unei națiuni este purtat pe străzile vechii cetăți de scaun către mănăstirea ce străjuiește de pe dealul de la marginea orașului. Regele, care a purtat primul mare război, însoțește acum din fruntea alaiului craniul viteazului voievod. De pe afetul unui tun, ca bobul de lumină al unei candelă, osul alb veghează. Ajunși pe deal, dintre zidurile mănăstirii, ca dintr-o cetate a Marii Împărății, oamenii aștern lângă tâmpla voievodului cuvintele lor. Toaca, clopotele, fumul aromat al tămâii, inimile calde se unesc într-o veșnică pomenire.

La final, ca în tăcerea unei mari biruințe, regele se apropie de craniul luminos încoronat parcă de soare, își desprinde din piept decorația cu numele viteazului voievod pe ea și, așezând-o pe osul alb ca pe o ofrandă în rama unei icoane, rostește cuvintele unui popor întreg, ca un fiu către părintele ce i-a lăsat ca testament un vis: „*Iată, am plinit pohta ce ai pohtit!*”

Și, pentru că demnitatea are și ea anotimpurile ei, într-un sfârșit de vară al unui secol trecut, ea a adus alte roade. A coborât din cer ca o pasăre măiastră și, într-o piață a marelui oraș despărțit de apele mării, a răsărit din nou ca aripi de îngeri crescute pe spinările a patru copii încurajați de tatăl lor ca de un arhanghel. Familia cu sfetnicul, dezbrăcați de

veșmintele domnești și îmbrăcați în cămăși albe ca în niște giulgiuri de înviere, nu au putut uita. În inimile lor vii neîngreunate de aurul și argintul lumii sălășluia dorul de Împărăția Celui Răstignit și Înviat și, de aceea, în acea zi, împreună cu Maica Împăratului au trecut cu toții dincolo de porțile ei. Dar, ca în orice basm, cu eroi și zmei, prâslea, speriat de sângele fraților lui, ca un fiu risipitor, ar fi cerut moștenirea ce i s-ar fi cuvenit – restul de ani ai acestei vieți – și ar fi rămas în această țară îndepărtată. Demnitatea însă a învins. Tatăl, cu vocea unui arhanghel, aducându-l în fire, l-a reșezat în îmbrățișarea neamului său. Băiatul cu nume de apostol a adăugat de pe eșafod ca de pe un amvon în fața unei sfinte mese o ultimă metanie în fața Cerului și a neamului său. Domnitorul își va pune și el ultima îngenunchere lângă copiii săi, mulțumind cu o parte a inimii sale îndurerate că i-a văzut născându-se din nou. El se va adăuga mai târziu pământului țării sale prin jertfa doamnei lui și numele său, nume de împărat, va fi scris pe candela neamului său în Împărăție.

Pentru pietrele din zidul cetății unui neam timpul nu există. Există memoria. Când fiul va ajunge părinte și îi va vedea pe fiii fiilor lui, acesta se va gândi și la piatra pe care o va pune el ca ancoră în zborul lor spre înălțimi. Va înțelege că timpul nu există. Există însă această osteneală a veșnicei pomeniri a persoanei care mereu se naște, crește, moare și înviază, între pământ și cer.

Privindu-și copiii cum pleacă spre partea lor de zare, șoptindu-și dorul în rugăciune, se va gândi poate la viteazul cu nume de arhanghel, la tânărul cu nume de apostol, la domnitorul cu nume de împărat și la mulți alții. Va înțelege că lupta cu ispita oricărei depărtări se câștigă prin pomenirea ei, a *demnității* – acest meșteșug de a rămâne în fire.

Există acest tărâm al *tinereții fără bătrânețe și al vieții fără de moarte* în care toate casele părintești ale neamului se unesc la Casa cea Părintească.

Claudia Sive,
profesor de limba
franceză

Început de istorie a Paraclisului LTSTI

Deschid ușa și intru. Înăuntru, nimeni. Liniște deplină. Miro de crini, de lemn proaspăt, de tă-mâie și de biserică. Da, este un colțisor de Cer, o bisericuță adevărată, în care simți că ești în Casa Domnului, unde, înconjurat de sfinții din icoane, te poți ruga oricând, la prima oră, pentru a primi ajutorul lui Dumnezeu pentru întreaga zi sau, după tumultul unei zile, te poți reculege pentru a-ți regăsi pacea interioară, liniștea.

Totul a început în gândul și în inima părintelui Vasile Gavrilă, care a crezut și a dus la împlinire dorința și nevoia de a avea un Paraclis într-o școală născută în sânul Bisericii „Sfântul Nicolae–Ghica” – Paraclis Universitar. Începând cu mutarea în sediul din strada Oltețului, dorința aceasta a prins rădăcini, a crescut, iar în cel de-al treilea an s-a materializat și a devenit realitate.

Timp de un an s-a amenajat spațiul, s-au cumpărat cele necesare slujirii (obiectele de cult, icoanele, Sfânta Masă, Sfânta Cruce etc.), s-au făcut demersurile oficiale pentru sfințire și, iată că, în anul 2024, în plină perioadă pascală, am primit binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel pentru sfințirea Paraclisului din cadrul LTSTI, care a avut loc în data de 26 mai 2024, în Duminica Slăbănogului.

Dis-de-dimineață, ne-am adunat în curtea școlii, profesori, elevi și părinți, pentru a asista la sfințirea Paraclisului și apoi la Sfân-

ta Liturghie, oficiată în foișorul din lemn, ridicat precum o absidă în partea stângă a clădirii școlii, frumos împodobit cu icoane și flori. După sfințirea Paraclisului, aflat la etajul al patrulea al clădirii în care ne desfășurăm activitatea de zi cu zi, am coborât în curte, împreună cu Preasfințitul Părinte Varlaam, însoțit de un sobor de preoți și diaconi, unde preasfințitul a dat binecuvântarea pentru începerea Sfintei Liturghii. Acompaniați de ciripitul păsărelelor și pătrunși de mireasma florilor de tei, privirile și urechile ne erau îndreptate către locul care unea pământul cu Cerul, prin vocile elevilor din Corul Școlii, care, alternativ cu strana formată din psalți profesioniști, majoritatea dintre ei fiind cadre didactice ale LTSTI, au dat răspunsurile la Sfânta Liturghie.

Ce lucru minunat este în biserică, mai cu seamă în Dumnezeiasca Liturghie, să fii împreună, într-un gând și o dorință, preoți și mireni, profesori și discipoli, adulți și copii, elevi și absolvenți, așteptând momentul de la finalul Sfintei Liturghii, când cei ce s-au pregătit în mod special primesc Sfântul Trup și Sfântul Sânge al Mântuitorului nostru Iisus Hristos!

Corul, sub bagheta dirijorului său, profesorul Cristian Nica, a fost la înălțimea evenimentului prilejuit de sfințirea Paraclisului. Soarele arzător nu i-a împiedicat pe membrii corului să interpreteze într-un mod minunat cântările Sfintei Liturghii. Două lucruri mi-au

rămas în minte și în suflet în legătură cu prestația acestuia: primul este acela că membrilor activi li s-a adăugat o parte dintre absolvenții claselor a XII-a din anii precedenți, care revin cu multă dragoste la evenimentele Școlii, simțind că sunt parte a familiei LTSTI, de care, sunt convinsă, nu se vor despărți nicicând; cel de-al doilea s-a petrecut spre finalul Sfintei Liturghii, la ultima piesă interpretată de cor, atunci când preasfințitul îi privea cu multă atenție și căldură pe elevi, simțind, probabil, valoarea interpretării și profunzimea, noutatea, prospețimea piesei.

Au fost multe evenimente istorice în viața Școlii noastre de la înființare până în

prezent, despre care pot da mărturie ca una care le-am trăit pe toate (prima zi de școală din toamna lui 2010, prima serbare de Crăciun, prima serie de absolvenți ai clasei a VIII-a din anul 2014 și primul lor banchet de la Mogoșoaia, acreditarea nivelului primar și gimnazial din primăvara anului 2016, deschiderea nivelului liceal în anul 2018, prima promoție de absolvenți ai claselor a XII-a din anul 2022, acreditarea nivelului liceal din primăvara lui 2024...), însă, acesta din urmă, sfințirea Paraclisului, are o însemnătate covârșitoare pentru noi cei ce lucrăm și învățăm în această școală peste care, prin săvârșirea Sfintei Liturghii, se vor pogori Harul și binecuvântarea lui Dumnezeu.

A muri cu demnitate

Ninel Ganea,
filosof și publicist

Lordul Chesterfield îi spunea undeva fiului său că „de trăit, poți să trăiești cum vrei, dar, de murit, ești obligat să mori ca un gentleman”. Prin „gentleman” se înțelegea în cazul de față omul care știe să moară cu demnitate.

Nu îți vine la îndemână a te opune vorbe de duh a nobilului englez. Are în ea mult farmec, savoare și este o invitație aproape irezistibilă la îmbinarea unor lucruri, care nu sunt doar în aparență contradictorii: libertinismul („I did it my way”, am zice noi astăzi) cu o rigoare morală mai solidă care să ne confere, totuși, chiar înainte de final, prestigiul unei ieșiri demne din scenă. Nu este ceva imposibil să atingi această echilibristică și, în fond, performanță ca după o viață trăită la cheremul plăcerilor să reușești a trece la Domnul așa cum trebuie. Există ilustrări faimoase de pocăință pe patul morții, dar ele sunt mai degrabă excepții. Să ne gândim doar la tâlharul de pe cruce... Dar și la celălalt, care nu s-a pocăit.

Drumul bătătorit și sigur ne arată, însă, că la o moarte demnă, de „gentleman”, nu poți ajunge decât dacă ai exersat mai toată viața virtuțile asociate demnității. Nu degeaba afirma Orwell că după vârsta de 50 de ani fiecare are fața pe care o merită. Poate părea cinic, dar nu e nici-decum așa. Să ne gândim la orice fotografie a unui sfânt apropiat de noi, pe fața căruia blândețea și bunătatea s-au așezat firesc și au rodit inclusiv în trăsăturile fizice ale chipului.

La vârsta adolescenței și a tinereții, idealul acesta este îndepărtat, abstract și nu tocmai atrăgător. Cine în floarea vârstei vrea

să știe cu adevărat de plăcerile virtuții, când celelalte plăceri sunt mult mai la îndemână, mai țipătoare și la prima vedere fără costuri... Ba chiar tot trupul și tot grupul te îndeamnă spre ele.

Pe de o parte, orice virtute, ca și orice patimă (defect), începe din copilărie, iar dacă punem la socoteală balastul naturii umane căzute ne dăm seama că nu există în fapt o zonă de neutralitate între bine și rău. Suntem în permanență într-o luptă de a scăpa de povara patimilor, iar ceea ce facem în copilărie ne formează pentru mai toată viața.

Într-o poveste, apocrifă probabil, dar relevantă pentru această idee, se spune că o mamă a venit la un părinte sporit pentru a o ajuta cu bebelușul ei de șase luni care nu avea stare, iar părintele i-a spus tranșant că deja la vârsta aceea nu mai era mare lucru de făcut.

Pe de altă parte, într-un studiu științific efectuat la Universitatea Stanford, mai mulți copii cu vârsta medie de patru ani și șase luni au participat la un experiment în care li s-a pus în față o bezea, iar cei care se abțineau să o mănânce timp de 15 minute primeau un premiu, trebuind să-și exercite autocontrolul. Copiii au fost analizați după 10 ani, iar rezultatele experimentului au demonstrat că aceia care au reușit să se rețină, să se înfrâneze, aveau rezultate mai bune la școală, erau descriși de părinții lor ca fiind „mai competenți”, ba chiar apăruseră anumite diferențe importante în structura creierului.

Caracterul omului nu se definitivează nici la șase luni, nici la patru ani și șase luni,

dar ceea ce arată ambele povestiri este importanța practicării timpurie a virtuților, în special a înfrânării, chiar de la vârste pe care de obicei le socotim a fi mai nevinovate pentru condiția morală ulterioară. Exemplele precum Sfânta Maria Egipteanca sau Sfântul Moise tâlharul nu contrazic această perspectivă, întrucât ele arată, pe lângă faptul că la Dumnezeu totul este posibil, iar pocăința este oricând bineprimită, și costurile mari pe care le impune o viață „lăbărțată”.

Demnitatea în moarte la care face referire Lordul Chesterfield, presupunând de dragul argumentului că acesta este idealul și nu acela mai deplin al unei vieți bine trăite, nu se poate obține practic decât prin, pe de o parte, lupta contra firii căzute și, pe de altă parte, cultivarea virtuților și a comuniunii cu Dumnezeu. Privind la Viețile Sfinților, dar cu precădere la morțile sfinților, exemplară în acest sens fiind cea a Sfântului Sisoe, observăm că trecerea în veșnicie a cuvioșilor este însoțită aproape mereu de pace, liniște, ceea ce le imprimă o demnitate specială.

Și nici nu prea are cum să fie altfel, când toată viața nu au făcut decât să caute cele cu adevărat bune, adică să trăiască demn.

Sfântul Porfirie îi rezuma astfel unui fiu duhovnicesc legătura dintre viața și moartea creștinului: „Să nu crezi că, atunci când vom muri, vom merge acolo să ne bucurăm, să simțim bunătatea lui Dumnezeu. De aici trebuie să o simțim. Dacă nu ne unim de acum cu Hristos și nu ne răstignim împreună cu El, nici acolo nu vom fi cu El. Raiul nu constă în pomi frumoși, roditori, înfloriți etc. El este fericirea tainică pe care o simte sufletul întru Dumnezeu.”

Nimeni nu poate deveni scriitor dacă nu citește!

Dialog cu scriitorul
Bogdan Crețu

Pe parcursul călătoriei noastre la Iași, am zăbovit într-o sâmbătă dimineață la Palatul Culturii, unde ne-am întâlnit cu scriitorul și criticul literar Bogdan Crețu. Ne-am adunat în jurul unei mese mai degrabă rotunde, o masă fertilă dialogului, profesori și elevi, dorindu-ne să aflăm cât mai multe, pe îndelete, de la invitatul nostru despre menirea literaturii în aceste vremuri provocatoare.

Părintele Vasile Gavrilă a început dialogul cu o scurtă prezentare a școlii noastre pe care a încheiat-o cu faptul că școala se află în topul primelor zece licee din București, unde stăruie de câțiva ani.

Părintele Vasile: Noi, profesorii și elevii, avem pentru dumneavoastră mai multe întrebări despre soarta literaturii. Ce mai înseamnă literatura? Auzim că nu mai trebuie citit Creangă pentru că în zilele noastre nu mai este înțeles limbajul arhaic în care a scris! Ce mai citim până la urmă? Cum să ne raportăm la critica literară?

Bogdan Crețu: Orice școală nouă și bună este o veste extraordinară. Cea mai mare restanță a noastră este în domeniul educației. Sunt profesor de peste douăzeci de ani, mă aflu la jumătatea carierei și în poziția din care pot să observ multe, de aceea pot să spun că în acest domeniu *s-a aruncat și copilul odată cu apa din albie* și s-a renunțat la o anumită rigoare

și la anumite lucruri care funcționau. Când ceva funcționează de ce să schimbi de dragul noului? Trăim o perioadă în care lucrurile se schimbă permanent. Fascinația pentru nou a existat întotdeauna, dar noul nu este neapărat și bun. Noul nu este o valoare în sine, ci un fel de a plasa un lucru în context. Aveți în jur de 16 ani și ați avut șansa să vă nașteți în cea mai blândă etapă a istoriei acestei țări. Nu am mai avut războaie de zeci de ani, voi nu ați cunoscut dictatura, chiar dacă am intrat într-o anumită tensiune, cu pandemia care ne-a tras lumea de sub picioare și un război destul de aproape de noi. Nu trebuie să vedeți doar ce este rău, ci să vă bucurați de ceea ce este normal în viața voastră. Totuși, lucrurile acestea nu vin de la sine. Cineva s-a sacrificat ca ele să se întâmple, sacrificiu pe care adesea îl uităm. Dar aceasta vine la pachet cu ceva ce s-a schimbat în toată lumea.

În primul rând, tehnologia ne-a schimbat foarte mult pe fiecare dintre noi, ne-a deschis nu o fereastră, ci zeci de mii de ferestre și aruncă peste noi o cantitate uriașă de informații care ne desensibilizează. Nu știu dacă urmăriți știrile, dar este important să vă obișnuiți să aveți o gândire critică, astfel încât să nu luați de bun tot ce apare.

Nu a existat niciodată o manipulare mai mare în lume ca astăzi. Veștile bune nu

le mai reținem, ci doar ce este senzațional, anapoda; s-a creat acest gust pentru straniu. Creierul nostru nu este proiectat pentru a primi atâtea informații. De aceea este important să selectăm.

Și aici ajung la domeniul meu. Care e scoala cu literatura? Literatura ne învață toate aceste mecanisme. Între un text literar și un cititor iau naștere niște relații foarte interesante, foarte complicate, dar care, în cele din urmă, îl modelează pe acel om care ajunge să dobândească reflexul critic. Una dintre cele mai mari probleme ale școlii românești este că face posibilă performanța școlară în absența lecturii – faptul că un elev poate obține peste nota 9 la bacalaureat necitind nicio carte în toată școala, doar învățând comentarii literare. Uneori și programa școlară este formată în așa fel încât cere opinia înainte de lectură sau transmite lucruri care par definitive. Or, când vorbim de artă, de literatură, nimic nu este definitiv. Un text devine literatură în urma lecturii. Dacă rupi dintr-un manual de muzică o pagină cu o partitură, pentru 99% dintre noi partitura respectivă nu este muzică. Ea devine muzică când există o orchestră, niște instrumentiști. Problema noastră mare este că am pierdut ceea ce aveam: aveam o comunitate de lectură, aveam cititori. În momentul de față, România are de departe cea mai mică piață de carte din Uniunea Europeană.

Vă dau exemple simple. Am crescut într-un sat din Dobrogea și mama mea putea cumpăra de la librăria din sat cărți. Eu și fratele meu am crescut cu biblioteca noastră. Prin '85 în casa noastră a apărut un obiect ciudat: *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* a lui George Călinescu, o carte groasă, frumos ilustrată și foarte interesantă pentru mine. Am întrebat-o pe mama când am să o citesc. Mi-a răspuns: „Când vei fi mai mare.” Așa cred că a luat naștere visul și fascinația de a scrie o carte asemănătoare. Cred că prezența acelei cărți în casa noastră a avut rolul de a naște în mine dorința de a trăi citind și scriind.

Voi nu mai deschideți televizorul, dar

deschideți telefonul și vedeți o realitate falsificată, trecută prin filtre. Dacă sunteți onești, știți foarte bine că realitatea nu arată așa cum o descriu rețelele de socializare. Filtrele acestea au existat întotdeauna. Medievalii nu trăiau cum arătau în picturi, oamenii nu se îmbrăcau cum arată revistele de modă ale vremii, poate doar câțiva dintre ei. Trebuie să începem să discernem, să transformăm ceea ce vine către noi în subiect al gândirii noastre. Lucrurile devin ale noastre când le filtrăm prin gândire și prin sensibilitate. Or, literatura ne învață enorm în această privință. Citiți un roman sau o poezie și veți căpăta gust estetic. Lectura antrenează mintea. Noi nu ne naștem inteligenți; poate ne naștem cu anumite disponibilități, dar noi nu suntem la fel de inteligenți în fiecare secundă a vieții noastre. Avem nevoie de antrenament pentru asta.

De ce este important să citim? Ca să înțelegem mai bine, ca să deblocăm, să nu ne blocăm într-un punct mort. Cine vede lucrurile din același punct de vedere toată viața s-ar putea să nu aibă acces la diversitatea extraor-

Bogdan Crețu este profesor doctor la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Este redactor-șef al revistei ***Timpul*** și autor de cronică literară la ***Observator cultural***. A fost director al Institutului de Filologie Română „Alexandru Philippide” al Academiei Române. A publicat opt volume de critică literară, dintre care cel mai important este ***Inorogul la Porțile Orientului. Bestiarul lui Dimitrie Cantemir***. (2021) Este și autorul romanelor: ***Cornul inorogului*** (2021), ***Nichita. Poetul ca și soldatul*** (2022) și ***Mai puțin decât dragostea*** (2023).

dinară din jur; este o experiență fabuloasă pe care nu o mai înțelegem. Literatura, filosofia, scrierile sacre nu te lasă inert, te obligă să te poziționezi etic, moral față de anumite teme. Deschid Dostoievski, *Crimă și pedeapsă*, văd că un student de acolo se crede Superman, erou, se crede Napoleon. Pentru asta ia un topor și omoară o cămătăreasă și, ca să își acopere faptele, mai omoară o femeie care îi iese în cale. Nu pot să nu reacționez la astfel de scene. Ființa sensibilă și etică care sunt mă pune în ipostaza de a-mi formula niște opinii, de a reacționa afectiv, estetic și etic. După mine, aceasta este esența literaturii.

Orice veți face în viață, veți face mai bine dacă veți ține întotdeauna o carte aproape. Orice medic care citește este un medic mai bun. Orice om care construiește o afacere, dacă este un bun cititor, va fi un mai bun om de afaceri. România a apărut în secolul al XIX-lea pentru că a avut marea șansă ca niște mari oameni de cultură să fie oameni politici: Kogălniceanu, Alecsandri, junimiștii. Scriitorii, oamenii de cultură au construit țara aceasta pentru că aveau o gândire, aveau valori și pentru că au reușit să construiască școli. Spiru Haret și alții ca el au dus școala în fiecare sat. Educație înseamnă automat o șansă la o viață mai bună. Un popor educat va avea valori și exigențe mult mai mari și va obliga și clasa politică să se repleze.

Din păcate, văd că peste tot în lume se merge foarte mult înspre științele exacte; acestea se finanțează foarte mult, în dauna științelor umaniste. Totuși, tot ceea ce mai înseamnă valori europene astăzi vine dinspre teologie, filosofie, literatură. Acestea ne sunt reperele!

Sunt lucruri foarte simple pe care le puteți face, curiozitatea este principalul vostru instrument de captare a realității. Îndreptați-vă curiozitatea și spre literatură. Avem foarte mulți scriitori buni, dar nu facem suficient să îi punem în valoare. Am fost în martie la un târg de carte în Londra și am aflat că doar 3% din uriașa lor piață de carte o constituie cărțile traduse, restul este cultură britanică. Pe oricine întrebi

la noi dacă are de ales între o carte tradusă și cartea unui scriitor contemporan român o să îți răspundă: „Dar ce scrie ăsta?” Este o carte foarte frumoasă scrisă de nepotul lui Marin Preda în care a intervievat colegii de școală ai marelui autor în Siliștea Gumești, constatând că toți îl considerau ca pe unul ca ei:

„Știți că Marin Preda a fost un mare scriitor? Cum să fie ăsta un mare scriitor? Am fost colegi în școală, bătea mingea pe tarla cu mine! Dar ați citit *Moromeții*? Ei, povestea și el ce făcea pe uliță. De fapt, a fugit de muncă.”

De aceea, îndemnul meu este să rămâneți conectați la cultură. Orice carte bună citită te formează. Uităm mai mult decât reținem. Tradiția este foarte exigentă, este selectivă, a reținut doar marile cărți ale marilor minți: Tolstoi, Thomas Mann. Citind aceste opere, stai câteva zile în contact cu cele mai performante minți ale omenirii și aceasta te obligă să te ridici deasupra ta ca să fii la nivelul propunerii pe care textul respectiv ți-o face. De exemplu, *Iosif și frații săi* a lui Thomas Mann este o carte extraordinară pe care poate veți

ajunge să o citiți; este un experiment fabulos, printre cele mai complete experiențe pe care le poți avea. Pentru că noi nu citim cu ochii, citim cu tot ce știm și cu tot ce nu știm, cu toată memoria noastră, cu toate dilemele noastre, cu toate simțurile. Citim cu tot ceea ce suntem, dacă ne obișnuim să citim și dacă ne păstrăm acest reflex.

Teodora Păuna: Cum ați defini, dacă se poate defini, un roman cu adevărat bun, un roman de valoare? Este mai degrabă subiectiv, în funcție de gust și de personalitate?

Bogdan Crețu: Subiectiv, de acord. În funcție de gust, dar cu gustul nu te naști. Oamenii cred că se pricep la literatură și sunt foarte mulți oameni care se pretind scriitori, mai mult decât în orice altă artă. Ai impresia că dacă știi limba română poți deveni scriitor. Nu, este o tehnică acolo pe care o dobândești cu multă lectură. Soluții universale nu există, dar v-aș da câteva sfaturi. Este foarte bine, cât sunteți în școală, și mai ales când citiți clasicii, să vă consultați reacția de lectură cu aceea a criticilor literari importanți. Renunțați la website-uri sau la alte

surse la mâna a șaptea. Credeți-mă că sunt proaste, deformează mult niște cărți foarte bune. De ce să citesc de acolo despre Rebreanu când avem o monografie atât de bună făcută de Lucian Raicu sau despre Sadoveanu când critici buni – Călinescu, Manolescu, Paleologu – au scris despre el. Confrunțați-vă opiniile cu acelea ale criticilor literari. Nu există o rețetă, o unitate de măsură a valorii în artă. Un critic literar poate greși, poate să spună că o carte bună este o carte rea, dar critica literară nu poate greși. Când discutați despre autori care s-au fixat în canon, care sunt clasici, este pentru că ei au făcut față unor lecturi diferite de-a lungul vremii, înseamnă că textele lor au rezistat unor tipuri de receptare diferită. Dacă despre Homer, Shakespeare, Cervantes, Tolstoi și alții discutăm de atâtea sute de ani înseamnă că există ceva acolo.

Ana Gulie: Sunt pasionată de literatură și mă întreb cum aș putea să mă dezvolt, având în vedere că olimpiadele și concursurile de astăzi pun accentul pe cantitate, nu pe calitate, nu pun în valoare un text original.

Bogdan Crețu: Ai pus degetul pe rană. Una dintre problemele sistemului nostru de învățământ este că valorizează prea mult rezultatele la concursuri. Voi nu trebuie să faceți performanță la această vârstă, ci la maturitate. Un copil de zece-cincisprezece ani trebuie să se deschidă, să acumuleze, să învețe. Nu examenul de la finalul școlii este scopul școlii. Scopul școlii este să creeze oameni deschiși, dispuși, care înțeleg, care gândesc, care au valori. Dacă pasiunea ta este literatura, este foarte simplu: **citește!** Rezultatele bune la concursuri nu îți garantează că vei deveni o mare scriitoare. Nimeni nu poate deveni scriitor dacă nu citește. Este mult mai important în adolescență să citești decât să scrii.

Andrei Crețu: O lectură neghidată poate dăuna?

Bogdan Crețu: Este bine să aveți modele, repere, profesori buni. Critica literară este un bun profesor, care vă deschide anumite sensuri. Niciunul dintre noi nu reușește să aibă o lectură totală, completă, cum nu o să avem

mereu pe cineva care să ne ghideze. Citind, acumulând, căpătăm aceste obiceiuri. Gustul literar se formează prin acumulare.

Radu Iordache: Credeți că formele de divertisment aduse de rețelele de socializare ne fac incapabili de a gusta literatura?

Bogdan Crețu: Studii neurologice foarte importante certifică aceasta. În Franța, unul dintre cele mai mari premii științifice s-a acordat unei lucrări numite *Demența digitală* – oricine are un smartphone în mână devine altfel. Răbdarea se educă. Una dintre cheile de a face ceva este să ai răbdare. Să repeți, să apeși în același loc. Lectură înseamnă răbdare, timp, concentrare, să adunăm gândurile de aiurea.

Andreea Antohe: Am aflat din articolele dumneavoastră că în copilărie citeați foarte mult și nu prea scriați, iar acum aveți mai puțin timp pentru lectură și scrieți mai mult. Cum vă alegeți cărțile pe care le citiți?

Bogdan Crețu: Când eram foarte tânăr eram foarte lacom, citeam la întâmplare. La maturitate ai o altă dinamică, o altă relație cu timpul și înveți să îți folosești mult mai pragmatic energia și timpul. Pentru mine literatura este o meserie, lecturile mele se orientează de multe ori în funcție de cursurile pe care le țin, de studiile pe care le scriu, de ceea ce cercetez, de temele care mă preocupă, este ceea ce mă ajută în momentul respectiv. Când simt că un autor nu mă ajută, îl dau la o parte. Sunt autori care te ajută să scrii, care îți fac mare poftă de scris, alții din contră. Măcar o dată sau de ori pe an, în vacanță, dau la o parte tot ceea ce este lectură de obligație – deși mie îmi plac astfel de obligații de lectură, nu reprezintă o corvoadă în niciun caz, îmi place foarte mult să îmi fac temele – și recitesc niște cărți sau încerc să recuperez ceea ce mi-ar putea acoperi niște lacune de cultură pe care cu toții le avem. Încerc să citesc dezinteresat, să nu pierd gustul pentru lectură.

Ana Gulie: Cum alegeți ca autor de biografie personalitatea pe care o portretizați? Cum ați reușit să pătrundeți în spiritul lui Nichita?

Bogdan Crețu: Eu nu am scris biografie, am

scris un singur roman al cărui personaj este Nichita Stănescu. Prima oară am vrut să aleg ce îmi era mai la îndemână și mai simplu. Am scris un cărțoi de vreo 600-700 de pagini despre Dimitrie Cantemir – pretind că știu mult despre opera lui, despre epoca medievală. Mi-a fost ușor să scriu o ficțiune despre Cantemir. Lui Cantemir este suficient să îi povestești viața și iese un roman: a trăit în Moldova, a trăit 20 de ani la Constantinopol, a devenit domnitor cu susținerea Curților ca om de încredere, a trădat Imperiul Otoman, a trecut de partea lui Petru cel Mare, a pierdut bătălia de la Stăni-lești, a trăit ultimii 13 ani în exil în Rusia. Este o viață cu multe rupturi, este un destin românesc, numai că altcineva își luase personajul și a trebuit să îmi aleg alt scriitor.

La Nichita Stănescu am ajuns printr-o carte cumpărată tot de mama de la librăria din Cobadin, satul natal: antologia *Ordinea Cuvintelor*, apărută în 1985. L-am citit în clasa a VI-a sau a VII-a, ceea ce înseamnă cam devreme pentru Nichita Stănescu. Și m-a electrocutat pentru că era total diferit de toți ceilalți poeți pe care îi citisem eu și pentru că nu l-am înțeles. Și ceea ce nu înțelege te provoacă. Apoi a devenit un poet foarte apropiat mie ca adolescent, l-am citit și recitit, îl știam pe de rost. Când a fost să îmi aleg un scriitor despre care să scriu, nu l-am ales din lene pentru că știam totul despre el, ci ca să reiau contactul cu adolescentul care am fost, ca să mă verific dacă mai pot ajunge la mine. Am avut norocul să devin prieten cu foarte mulți dintre prietenii lui și l-am văzut cumva dinăuntru. Eu aveam cinci ani când a murit, deci nu aveam cum să îl cunosc altfel. De exemplu, Nicolae Breban a fost prieten foarte bun cu Nichita încă din anii '50, au locuit împreună, au debutat împreună, au trăit lipiți unul de altul. La fel, am aflat povești de la Matei Vișniec, Florin Iaru, Emil Brumaru. Eu mi l-am imaginat, pentru că a murit foarte devreme, ca pe un om care a distrus tot ceea ce îl putea lega de o viață concretă: nu a avut familie, nu a avut casă până târziu, nu a avut copii, ajungând în final să își distrugă propriul

corp. Acesta era felul lui, așa i-a ieșit lui. Calea cea mai directă de a intra în sensibilitatea, în mintea, în creierul acela ciudat al lui a fost să îi citesc foarte atent poezia. Am pornit dinspre poezie către cele câteva evenimente, idei și experiențe din viața lui. Este mare lucru, de exemplu, să fii un mare poet într-o dictatură, fără să ții isonul partidului. Nici nu se poate dacă ții isonul; sunt sute de autori din anii '50 realiști-socialiști care nu au ajuns prea departe.

Dan Iancu: Plecând de la ideea că Nichita Stănescu a fost într-un drum al autodistrugerii, iar viața autorului este adesea comparată cu cea a unui soldat, credeți că viața oricărui scriitor sau poet este îndreptată spre autodistrugere?

Bogdan Crețu:

Nu, cred dimpotrivă că marile opere se obțin printr-o disciplină și o tenacitate extraordinare. Ca poet, mai poți să arzi astfel, să trăiești într-o stare de surescitare, într-o boemă. Ca prozator, nu poți să stai pe scaun zeci și zeci de

ore și să scrii sute de pagini fără disciplină. Thomas Mann, de exemplu, scria în fiecare zi. Eu nu cred în scriitorul care pârjolește totul în jur ca să îi iasă lui cărțile. Eu nu cred că cei din jurul meu trebuie să meargă în vârful picioarelor pentru că am eu de scris. Copiii mei au dreptul să aibă un tată, soția mea să aibă un soț, mama mea să aibă un fiu.

Radu Iordache: L-ați fi putut percepe la fel pe Nichita Stănescu doar prin poeziile lui?

Bogdan Crețu: Nu știu, până la urmă eu am scris o carte despre omul Nichita, chiar dacă am scris studii și despre poezia lui. Nichita

spunea că „biografia unui scriitor este opera lui”. Și totuși, omul acela avea un șarm extraordinar, o generozitate ieșită din comun. Casa lui era deschisă pentru orice tânăr care nu debutase, te puteai duce neanunțat și te primea, te încuraja. Zicea: „Dacă îmi bate la ușă Eminescu și eu nu îi deschid?” Nu știu pe cineva care să îi fi purtat o memorie proastă, am citit sute și sute de evocări și nu am găsit pe cineva să îl fi vorbit de rău. Pot să spun cu subiect și predicat: este cel mai mare poet de după al Doilea Război Mondial, a dislocat limbajul poetic „în condițiile date”. Există poezie română înainte și după Nichita Stănescu. A fost și un exemplu de om care a dat totul pentru pasiunea lui, a trăit pentru literatură.

Andrei Crețu:

Ați spus că primele pagini ale ultimului roman pe care l-ați scris, *Mai puțin decât dragostea*, nu erau așa de închegate, nu aveau o esență de roman. Care a fost punctul în care v-ați dat seama că romanul are un potențial foarte

bun și că puteți să dezvoltați?

Bogdan Crețu: Începi cu niște personaje, cu câteva direcții pe care vrei să le dezvolți. Eu aveam două personaje, aveam nevoie de foarte multă tensiune între doi tineri, trebuia să arunc între ei ceva care să îi despartă. Pentru că ei trăiau în anii '80, i-am plasat la capetele opuse ale comunismului. Mi-am imaginat că tatăl Sarei e un fost torționar din pușcărie și un mare ștab, iar tatăl băiatului este un fost condamnat politic. Vine un moment când personajele capătă tridimensionalitate, când au viețile lor proprii, când au personalitatea

lor, mă trag ei de mână și nu pot să le țin eu pe loc, sunt obligat să le las să își trăiască viețile și să merg eu după ele. De aceea, orice început este ezitant pentru că nu știi tot, nu știi care este drumul pe care îl parcurgi urmărindu-ți personajele. De aceea, revin și le rescriu și le recalibrez. La toate romanele am rescris începutul. Arta nu este rațională; este și multă tehnică, meșteșug, dar, în esență, creația nu e rațională, este ceva ce nimeni nu poate explica până la capăt.

Părintele Vasile: Bănuiesc că v-a influențat literatura de detenție?

Bogdan Crețu: Absolut. Am citit foarte multă memorialistică despre închisoare, dar nu a fost suficient. În cartea *Mai puțin decât dragoste* fascinația a fost să înțeleg cum un om poate să trăiască bine-mersi știind foarte clar că a ucis, a strivit, a produs atât de mult rău. Ce conștiință poate să aibă? Pentru asta m-am uitat la foarte multe documentare, la *Memorialul Durerii*, de exemplu, nu m-a interesat să văd ce spun oamenii, pentru că toți spun același lucru. M-a interesat să le văd privirea, mimica, gesticulația, cum memoria le funcționează astfel încât le aranjează lucrurile în favoarea lor. Erau aproape convinși că ei nu au făcut rău, că așa trebuia să facă, așa erau vremurile. Am creat un torționar perfect împăcat cu sine, fără muștrări de conștiință; singura care îl judeca era fika lui adolescentă. A fost interesant să intru în psihologia unui personaj care îți repugnă ca tip uman, dar pe care ai nevoie să îl înțelegi pentru că el trăiește și face parte din realitate.

Prof. Maria Vrînceanu: Tatăl pare un mare absent în această carte. Cum vedeți rolul tatălui?

Bogdan Crețu: Rolul tatălui trebuie să fie esențial. Pentru tați am respect, admirație, dar mamele mi se par niște sfinte, prin ele înaintează lumea, prin ele am rezistat ca neam. Bărbații au fost la război, au fost în instituții, au făcut lucruri concrete. Vă dau un exemplu foarte simplu: din 1812 Basarabia a fost luată de Imperiul sovietic, școala și instituțiile au funcționat în limba rusă. A fost un proces de deznaționaliza-

re și rusificare accentuată. Cum a rezistat limba română timp de peste 200 de ani? Prin mame. Mi se pare o formă de eroism maxim să naști și să crești și să educi niște copii.

Maria Panait: O discuție cu tatăl lui arată o înțelegere față de torționari, o împăcare. Ați încercat să găsiți o rațiune în spatele unui comportament sau a fost un mod de a face acel personaj?

Bogdan Crețu: Nu poți să faci personaje bune din afară. Dacă le lipești etichete sunt doar roluri, fanteze. Personajele sunt vii, chiar dacă nu trăiesc aici, în carne și oase. Ele stârnesc emoții. Intri în dialog cu ele, te cerți cu ele, le visezi, te raportezi la ele. Don Quijote mi se pare un om în carne și oase, oricât de fantasmagorice ar fi lucrurile în care intră. Ești ca un actor care își intră în rol, te contopești cu personajul tău. Victima, ca și torționarul, este un personaj foarte incitant. Răul persistă, are o tenacitate extraordinară. Dacă răul ar fi fost numai politic, odată cu căderea comunismului ar fi fost totul perfect. E ceva în fibra aceasta umană, de aceea trebuie să lucrăm cu noi. Eu nu spun că dispare pulsiunea răului, probabil că o avem, dar știm să controlăm, să înțelegem, să evaluăm, să facem alegerile corecte. Literatura transmite și valori morale. Nu învățăm doar din starea de confort, ci din ceea ce ne contrariază, ne mișcă, ne scoate din zona de securitate.

Prof. Mariana Lina: Ce scriitori contemporani ați recomanda?

Bogdan Crețu: Literatura română este într-un moment foarte bun al ei. Bine ar fi să aibă mai mulți cititori. Avem un spațiu editorial așezat, sunt edituri mari care au colecții de proză: Polirom, Humanitas, Nemira, Cartier din Chișinău, Casa de Editură Max Blecher pentru poezie. Mie îmi plac foarte mult autorii care ne dau de gândit: Ovidiu Nimigean, Mariana Codruț, pentru că are o vână etică foarte importantă, Andreea Răsuceanu, Iulia Gherasim, care a debutat de curând cu proză scurtă, antologia făcută de Marius Chivu, antologia de romane pentru adolescenți realizată de Editura

Paralela 45, cărțile Tatianeii Țibuleac, Daniela Rațiu, care a scris o carte frisonantă despre experiența războiului și a foametei. Sunt antologii bune: poezia lui Ștefan Manasia, a Ruxandrei Cesereanu, antologia poeziei scrise de femei, a generației '90, Ileana Mălăncioiu. Urmăriți revistele *Observator Cultural* și *Matca* unde se mai face cronică literară bună.

Prof. Georgeta Cristian: În ce măsură ecranizările îi mai apropie pe elevi de literatură? În ce măsură îi mai putem noi convinge să citească acele cărți?

Bogdan Crețu: Sunt acte diferite, coduri diferite, limbaje diferite. Nu se suplinesc reciproc în niciun caz. În mod evident sunt mult mai mulți spectatori de film decât cititori și atunci literatura profită cumva. Nu se mai promovează un film spunând că este o ecranizare a unui mare roman, ci sunt promovate cărți aducându-se ca argument că s-a făcut un film pe aceeași temă. Sunt tipuri de receptare diferite: citind *Odiseea* îți poți imagina cum vrei personajele. Văzând filmul ești captivul imaginii pe care regizorul și actorii ți le pun înaintea, nu poți face efortul să îl vezi altfel.

Prof. Georgeta Cristian: Marii autori sunt cunoscuți în România prin traduceri memorabile. În ce măsură critica literară românească a dezvoltat și o latură a criticilor literari care se ocupă de traduceri, o analiză a traducerilor?

Bogdan Crețu: Traducerile presupun o muncă uriașă, nevalorizată. Cristian Fulaș a lansat al șaptelea volum *À la recherche du temps perdu* pentru care a primit premiul Academiei Franceze. A făcut cineva vreun eveniment în presa noastră din asta? Nu. Acestea sunt acte culturale. Orice nouă traducere a Bibliei ar trebui să fie un eveniment cultural discutat intens și într-o cultură matură chiar se întâmplă astfel. Nu se mai discută nici măcar profesionist; înainte existau rubrici dedicate în reviste în care erau anunțate marile traduceri. Abia acum a apărut această minimă politețe de a pune numele traducătorilor pe copertă.

(La finalul discuției, Mariana Lina îi oferă

domnului Bogdan Crețu un rucsac cu revista *Școala Noastră*)

Bogdan Crețu: Știți unde au debutat Eugen Ionescu, Nicoale Steinhardt, Mircea Eliade, Mihai Eminescu? În revista școlii, a Liceului *Spiru Haret* din București.

Mariana Lina: Următorul număr abordează tema demnității. „O casă fără cărți este o casă fără demnitate”, spunea Edmondo de Amicis. În finalul întâlnirii noastre, cum ați comenta acest citat?

Bogdan Crețu: Nevoia de demnitate se capătă de undeva. Când te construiești ca ființă etică, morală, ajungi în anumite contexte, îți dai seama că ceva din tine te ține pe loc și nu te lasă să faci compromisul respectiv care poate ți-ar rezolva niște lucruri, ți-ar ușura viața. O anumită fibră morală din tine se revoltă și nu te lasă să faci acel compromis. Asta înseamnă să ai demnitate: când rezisti, când nu faci orice ca să îți fie bine, binele acela rapid, prompt. Demnitatea se deprinde și din cărți. Literatura mai este o lecție foarte interesantă – este lecția conviețuirii demne.

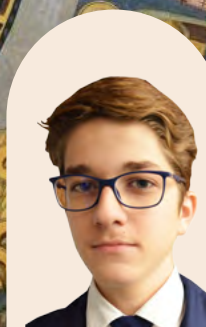
Vrednic este!

Multe daruri Dumnezeu ne-a dat,
Lucruri mari să-nfăptuim,
El să fie laudat,
Iar noi să le prețuim.

A fi demn e-o calitate
Pusă-n om de Dumnezeu,
O găsești cu greutate,
La fiecă om în parte,

Dignus est!

Demnitatea te poartă sus!

EDITORIAL

Ioan Gavrilă,
clasa a IX-a

De ce demnitatea? Ce te face să fii demn? Sau, dacă omul este prin fire demn, atunci suntem toți oameni? Vă rog să nu fiți descurajați de faptul că articolul de față începe prin a oferi întrebări, și nu răspunsuri, dar am învățat să cred că orice călătorie și descoperire memorabile (cum sper să vi se pară acest material după parcurgerea sa) pornesc de la întrebări aparent simple. „Ce este demnitatea?” nu pare să fie ieșită din comun; într-adevăr, poți efectiv să deschizi dicționarul sau să dai un „search” și să găsești explicația termenului. Însă aici intervine „aparentul” de mai devreme! Semnificația unui cuvânt, a unei idei, a unui principiu nu se bazează pe niște explicații reci și seci (niște convenții), ci pe experiența de viață, pe ceea ce a trăit fiecare om. Cred că pot să spun că nu voi pune doar întrebări, ci că prin acestea sper să ofer și câteva răspunsuri.

Așadar, ce este demnitatea? Pentru mine este cert faptul că demnitatea presupune o pleiadă de virtuți: răbdare, asumare, voință,

corectitudine, determinare, curaj și multe altele. Din acest motiv, demnitatea cere un om puternic și echilibrat, o persoană care să iasă în evidență prin complexitatea psihologiei și sufletească, nu prin cea materială. Astfel, demnitatea reprezintă capacitatea de a te respecta și de a-i respecta pe cei din jur, prin prisma moralității și a virtuților proprii. Un om demn își câștigă acest statut prin ceea ce face, prin modul în care se raportează la sine, la ceilalți și la Dumnezeu și prin ceea ce gândește.

Am 16 ani. Am auzit de ideea de demnitate? Da. Am înțeles-o cu adevărat în esența ei? Nu. Vreau să mă apropii cât mai mult de profunzimea ei? Evident, ca orice om care se respectă. Iar acum intervine următoarea întrebare: cum trăiești demnitatea? În primul rând, ea se câștigă. Ca pentru orice lucru de valoare, trebuie să lupți; demnitatea nu este un drept, ci un merit. Gesturile mici sunt cele care, asemenea unor cărămizi, zidesc o cetate în sufletul tău. Simpla conștientizare pe moment că trebuie să respecti o regulă sau faptul

că pur și simplu îți îndeplinești datoria de elev, cetățean, creștin nu îți garantează demnitatea. Aceasta trebuie trăită activ, nu trebuie tratată ca o sarcină de lucru pe care doar o bifezi. În al doilea rând, demnitatea intră în esența firii omului. La început am întrebat dacă, fiind demni, implicit suntem oameni. Consider că demnitatea este una dintre calitățile care te fac om. Și da, adevărul este că nu suntem toți oameni, deși multora ne place să credem că suntem. Sper că nu este o exagerare când spun că pentru a fi om trebuie să ai măcar o fărâma de demnitate în tine. Este vorba aceasta că „a fi domn e o întâmplare, a fi om e lucru mare”. Nu este destul să fii manierat și îngrijit pentru a te considera demn; trebuie să te depășești și să trăiești prin ochii celuiilalt.

O călătorie deosebită de la începutul lunii iunie cu liceul ne-a demonstrat încă o dată că poporul român se bucură de ceea ce s-ar numi o istorie de demnitate și jertfă. Atât de multe locuri, evenimente și lupte monumentale, atât de mulți titani, lideri și oameni simpli care au vărsat din virtutea și din demnitatea lor pe pământul românesc! Această țară are o istorie atât de fascinantă, tocmai datorită faptului că a fost scrisă de figuri mari, de personalități care și-au cântărit bine faptele și care și-au arătat voința puternică în momente de cumpănă.

În perioplul de patru zile de la Iași am descoperit un loc fascinant, concentrat în

cultură, istorie și frumusețe. Dacă luăm doar acest uimitor oraș, capitala Moldovei, și căutăm oamenii care i-au străbătut străzile și care i-au respirat aerul, conștientizăm preaplinul de demnitate al românilor: Cuza, Eminescu, Creangă, Kogălniceanu, Cantemir, Spiru Haret, Palade, mitropoliții Moldovei (Varlaam, Veniamin Costachi, Dosoftei) și mulți alții. Înțelegem astfel că românul din fire este demn, că prin venele lui curge sângele unor strămoși care au înțeles și au trăit din plin demnitatea și care nu s-au sfiit să se sacrifice pentru această țară, fapt pentru care trebuie să ne simțim recunoscători și privilegiați.

În concluzie, ce înseamnă *Demnitatea*? Pentru mine, demnitatea este acea trăire care se trezește în tine atunci când prin mici gesturi aduci un zâmbet sau ștergi o lacrimă de pe fața celuiilalt; acel sentiment care te umple atunci când te tratezi atât pe tine, cât și pe cei din jur cu respect; acel impuls care te motivează și care te împinge spre mai bine, atunci

când întinzi mâna ca să oferi și nu ca să iei; acel ceva care te provoacă să îl pui pe cel de lângă tine înaintea ta. Pentru a fi om mare, mai întâi trebuie să fii om, iar pentru a fi om, trebuie să îți câștigi demnitatea! Luptă pentru ea și, odată găsită, ține-o strâns la piept și nu-i da drumul! Demnitatea te poartă sus. Demnitatea te împlinește. Demnitatea nu se primește, ci se trăiește!

Cinstea cu care am fost încununati

Sophia Voican,
clasa a IX-a

Încercând să înțeleg ce este demnitatea, îmi dau seama ce atitudine diferită este aceasta față de mândria cu care este adesea asociată, chiar confundată. Cred că demnitatea poate fi pusă în legătură doar cu acea mândrie care, fără a ajunge o patimă, nefiind centrată pe meritul personal, este un sentiment care îl face pe om încrezător în propriile alegeri, pe care le consideră corecte, dându-i motivația de a se simți liber în a-și urma traiectoria pe care a ales-o. Dar demnitatea implică și o asumare a erorilor, o acceptare a necazurilor cu totul străine de sentimentele de orgoliu sau amor propriu. Curajul, sinceritatea și smerenia (nu lașitatea sau servilismul, total improprii simțământului de demnitate) sunt principalele virtuți ale omului demn.

Personal, văd un suflet demn în orice om care întâmpină greutățile vieții cu asumare, fără să cârtească, dar și în orice persoană care are curajul de a-și păstra principiile pe care le consideră valoroase și de a lupta pentru ele, conservându-și, astfel, integritatea morală în ciuda valului de descurajări. Pentru a da câteva exemple, pot spune că nu duc lipsă de persoane care să mă învețe ce este demnitatea în fiecare zi: de pildă, văd sinceritatea și onestitatea în

comportamentul familiei și al prietenilor față de mine sau față de alții, atât ca o dovadă de dragoste și bunăvoință, cât și ca o manifestare a fidelității față de propriile principii. Un alt exemplu la care, inevitabil, mă duce cu gândul ideea de demnitate este legat de evenimente care, deși nu actuale, nu au avut loc, istoric vorbind, cu atât de mult timp în urmă, și în legătură cu care noi am avut ocazia de a înțelege mai multe în acest an școlar; consider că deținuții politici din perioada comunistă sunt un exemplu evident de statornicie în credință și principii, de apărare a valorilor cu prețul vieții și de acceptare a suferinței cu o demnitate și asumare totale, unde compromisurile și șovăielile nu aveau loc. Acestea sunt câteva modele de oameni în cazul cărora manifestarea demnității este evidentă, însă eu cred că în fiecare om sălășluiește, într-o anumită măsură, acest simțământ nobil, mascat însă, uneori, de sentimente și manifestări contrarii, ce pot îndepărta o persoană de la propria esență.

Scriind aceste rânduri, gândurile încep să mi se lămurească: demnitatea este proprie omului, singura ființă creată după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. El trebuie, însă, să o păstreze vie în sufletul său ca să se dovedească DEMN de cinstea cu care a fost încununat.

Jurnal de olimpiadă

Ecaterina Țițarcă,
clasa a V-a

Marti, 3 octombrie

Ora aceasta de educație tehnologică mi s-a părut cea mai frumoasă. Este minunat să știi să identifici un fruct sau o legumă după structura sa. Dar lucrurile frumoase nu se terminaseră, căci doamna profesoară m-a întrebat dacă vreau să particip la Olimpiada de educație tehnologică și aplicații practice. Am acceptat, desigur.

Vineri, 26 ianuarie – proba pe școală

Am intrat în laboratorul de biologie (deoarece acolo ar fi urmat să dăm olimpiada) și doamna profesoară ne-a împărțit subiectele. Le-am terminat mai repede decât aș fi crezut, căci fuseseră chiar simple.

Săptămâna următoare doamna profesoară a anunțat ce copii s-au calificat mai departe. Aceștia au fost eu și încă doi colegi.

Joi, 14 martie – pregătire

În decursul acestor săptămâni, eu și cu cei doi colegi ai mei, Maxim și Andrei, am făcut pregătire cu doamna profesoară, cu evaluări și alte olimpiade din anii trecuți, plus multe materiale de citit. Această pregătire

urma să fie ultima, pentru că peste două zile vom da proba pe sector.

Sâmbătă, 16 martie – proba pe sector

Intrând în sala de clasă de la Școala nr. 25, văzusem că eram în aceeași sală cu colegii mei, ceea ce mi-a mai risipit din emoții. Așteptând subiectele, simțeam cum emoțiile mă încătușează, nevrând să-mi dea drumul. Acestea nu durară mult, deoarece, văzând subiectele, am încercat să mă concentrez să le rezolv cât mai corect.

După trei ore de concentrare maximă, am plecat acasă sperând ca totul să fie bine.

Duminică, 17 martie – rezultatele

Mă pregăteam să merg la biserică, când deodată, din spate, se aude vocea fratelui meu spunând că s-au afișat rezultatele. Am așteptat să văd ce zice, cu inima bătându-mi mai tare ca niciodată: „Codul 2505, locul I, calificat pe națională!” Simțeam cum camera se învârtea odată cu mine și, întorcându-mă, am reușit să spun doar: „E codul meu”.

Miercuri, 3 aprilie – pregătire

Zilele acestea au fost ca un carusel pentru mine. „Creșterea și îngrijirea animalelor”, „alcătuirea meniurilor”, „metode de preparare a alimentelor” – toate acestea și multe altele trebuia să le știu pentru olimpiada națională. Eram la bibliotecă și făceam pregătire cu doamna profesoară. Dumneaei s-a lămurit că m-am pregătit destul și, prin urmare, aceasta a fost ultima mea pregătire înainte de olimpiada națională.

Vineri, 26 aprilie – în drum spre olimpiadă

Eram în tren în drum spre Tîrgu Jiu. Am stat cu o fată de clasa a VII-a care mi-a povestit cum că, anul trecut, a luat premiul III la Olimpiada de educație tehnologică și aplicații practice pe țară. Mi s-a părut ceva imposibil, neștiind ce va urma.

Am avut festivitatea de deschidere, iar apoi ne-am dus să ne culcăm, știind că următoarea zi vom da proba scrisă.

Sâmbătă, 27 aprilie – proba scrisă

Din nou într-o sală de clasă, din nou emoții. Dar cel puțin aceste emoții nu erau la fel ca celelalte, căci știam că, orice s-ar întâmpla, doamna profesoară va fi mândră de mine că am ajuns până aici. După ce am dat proba scrisă eram așa de obosită, încât nici nu am vrut să mă uit pe barem să văd dacă am făcut totul corect (m-am uitat, într-un final 😊).

Seara, pe la ora zece, am primit rezultatele. Când am văzut că am luat 97 de puncte și că momentan sunt pe locul II, am simțit un val de bucurie și de speranță că aș putea totuși să plec cu un premiu acasă.

Duminică, 28 aprilie

Ziua aceasta a fost o zi liberă pentru noi, în care am putut socializa și discuta despre subiecte. Toți copiii de acolo erau foarte pregătiți și vorbeau cu tine ca și cum ați fi fost

prieteni de-o viață. Fiecare dintre ei a mai fost și la alte olimpiade, ca și mine. Nimeni nu te privea de sus și, vorbind cu toți copiii din toate județele, i-am simțit ca o familie.

Luni, 29 aprilie – proba practică

Proba practică a fost ceva nou pentru mine, întrucât se derulează doar la faza națională. Timp de două ore m-am simțit cea mai fericită, pentru că dintotdeauna mi-a plăcut să confecționez lucruri. Am ieșit de acolo convinsă că totul va fi bine. Ne-am pregătit pentru festivitatea de închidere, așteptând ca rezultatele de la proba practică să se afișeze. Emoțiile au depășit orice limită când a început premiarea. Nu mi-am auzit numele nici la locul III și nici la locul II. Eram supărată, dar în același timp mă gândeam că dacă... dar, deodată, se anunță câștigătorul locului I, apoi mi-am auzit numele. Am început să plâng de bucurie și, îndreptându-mă spre scenă, mi-am dat seama că, trecând prin toată această experiență, începi să înțelegi viața din ce în ce mai bine, reușind să guști din toate bucuriile pe care aceasta ți le oferă. După toată această paletă de trăiri, ne-am îndestulat la masa festivă unde m-am simțit mai bine ca niciodată alături de ceilalți olimpici, eliberându-ne de toate emoțiile pe care le-am strâns pe parcursul acestui traseu olimpic.

Demnitatea unui loc

Radu Iordache,
clasa a IX-a

În data de 1 Decembrie 1918, în fața a o sută de mii de țărani români, Iuliu Maniu a rostit: „Istoria ne-a învățat că nu trebuie să așteptăm nimic de la împărații străini și de la fiii altor neamuri, ci de la propriile noastre puteri. Adevărul ce ne călăuzește acum e că singura noastră forță care ne poate ține în viitor e aceea provenită din unirea tuturor românilor, îndeosebi noi, românii din Ardeal și Ungaria, suntem în drept să cerem această unire fiindcă aci la noi este leagănul românismului!” Acest discurs a fost principala sursă de putere pe care inimile îmbrăcate în același port românesc au avut-o când s-a întregit România, la Alba Iulia, orașul Unirii, exemplul unui oraș plin de demnitate. Pașii impunători ai Regelui Ferdinand și prezența fermă a Reginei Maria la momentul încoronării, la un ison cu evenimentul înfăptuit în anul 1918, au adus vechii cetăți aura orașului întregirii unui popor care ani de-a rândul a așteptat, cu smerenie, ceasul Unirii.

Încercând să-mi imaginez câteva din întâmplările secolului al XX-lea, am realizat cât de importantă este smerenia. Pășind în incinta vechiului oraș, am văzut zidurile care au fost martore celor mai importante evenimente ale acestui secol. Fiecare piatră păstra adânc o veche amintire a unei binecuvântate zile în care românii au reușit să-și îndeplinească menirea, aceea a unirii. Zona destul de retrasă, păzită de Dealurile Furcilor, uitată între ruinele antice ale legiunii a XIII-a Gemina, încă păstra chioatele de veselie ale țăranilor români, care,

îmbrăcați în același port secular, au preaslăvit evenimentul așteptat. Pășind în incinta cetății, am văzut locul unde acum un secol toți românii s-au adunat pentru a sărbători Marea Unire. Intrând în Sala Încoronării, am fost profund mișcat să văd lespezile de marmură care cuprindeau în ele amintirea glasurilor mai marilor oameni ai țării. Le vedeam picturile drepte, umerii țâșnind spre cer. Le auzeam glasurile care rimau cu arhitectura sobră a sălii, fără ornamente care să acopere însemnătatea profundă a acelui loc și a momentului: „Da, noi vrem unirea!” Catedrala Încoronării avea același aer impunător al unor vremuri pline de certitudini. Un spațiu înconjurat de arcade brâncovenești, cu o ornamentație liniară, ridică spre ceruri dangătul clopotelor care au vestit unirea.

Pe lângă istoria unirii, Alba Iulia, datorită ruinelor castrului roman Apulum, păstrează și mărturia unui trecut de demni urmași ai Romei. Aceasta vine în completarea istoriei din secolul al XX-lea cu o serie de însemne care definesc amprenta poporului nostru: rezistența dacilor, forța civilizației romane, creștinismul.

Așadar, cetatea Alba Iulia și-a câștigat demnitatea prin intermediul unor evenimente istorice cu un impact puternic, precum Marea Unire și Încoronarea Regelui Ferdinand și a Reginei Maria, dar și prin moștenirea antică și păstrarea urmelor a tot ceea ce înseamnă să fii român.

Absolvenți în demnitate

I-am cunoscut în tumultul adolescenței lor, plini de naturalețe, cu un plus de entuziasm și vivacitate. Am realizat atunci cât de încăpătoare și frumoase pot fi sufletele acestor copii. Era perioada lor de creativitate în care filmau book trailere cu scene din viața personajelor literare ce prindeau realmente viață în interpretarea lor autentică. Eram fascinată de talentul și inspirația lor!

Puțin mai târziu, în calitate de dirigintă, la începutul acestei experiențe, în fața clasei pline cu elevii mei, am avut sentimentul că printre ei nu sunt doar un profesor, ci împreună-elev cu ei. Am devenit mai atentă la fiecare gest al lor, la fiecare cuvânt rostit și am început să mă uit cu mai multă atenție în ochii lor. Împreună și separat, ei sunt oglinda societății de mâine, copiii mei, pe care îi cercetam cu luare aminte, încercând să îi ajut să vadă ce știu și ce mai trebuie să afle.

Vibrația plină de emoție din sălile de clasă, versurile și cântările din pauze, orele și excursiile în care se descopereau le îndeamnă astăzi sufletele la reflecție și nostalgie. Pentru mine ei rămân o generație specială, acești tineri care au în ei forța de a se ridica deasupra oricărui obstacol, au curajul și puterea de a fi victorioși în orice situație – în adevăr și cunoaștere nu există jumătăți de măsură!

Educația îl pregătește pe om pentru veșnicie. Elevii mei poartă în ei semnătura școlii pe care au absolvit-o și anii petrecuți sub oblăduirea Sfinților Trei Ierarhi, care înnoiesc neîntrerupt inimile lor. Cu demnitate și sinceritate asumată își vor analiza valorile câștigate în anii de școală, vor trăi noi etape de maturizare, de împlinire și vor parcurge pași noi în devenirea lor ca oameni.

Ana Chira, profesor de chimie și diriginte la clasa a XII-a

Gânduri la sfârșit de liceu

Școala, Liceul...

Este o parte importantă, frumoasă și complexă a vieții mele... a dezvoltării, a educației mele. Este locul drumului în lumea cărților, a cunoașterii, a credinței, a însușirii, comunicării și experimentării metodice a acestora împreună cu colegii, cu îndrumarea profesorilor, cu ajutorul părinților și cu eforturile proprii. Este timpul împlinirii copilăriei, al începutului adolescenței și al petrecerii traseului către maturizare. Este și acumularea mea de experiență de viață într-o instituție culturală care funcționează în corelație și comunicare continuă cu familia și cu biserica. Este o emblemă de pe uniformă și formarea mea. Este și va rămâne o parte semnificativă a biografiei mele.

Cu recunoștință și mulțumire profesorilor,

Petru Cătană-Negreanu

Pentru mine, Liceul Teoretic „Sfinții Trei Ierarhi” a însemnat o a doua casă, în care mi-am petrecut cei mai frumoși doisprezece ani din viață, și căminul în care am înflorit, atât intelectual, cât și spiritual.

Nu am destule cuvinte de recunoștință pentru tot ce am trăit în această școală, pentru educația adevărată pe care am primit-o în fiecare zi, pentru șansa de a cunoaște și de a crea mai mult decât relații formale cu dascălii mei și pentru colectivul ales din care am făcut parte atâția ani.

Nu-mi explic cum a zburat timpul atât de repede, pentru că în sufletul meu sunt încă atât de vii foarte multe amintiri neprețuite din liceul nostru. Rememorez prima mea zi de școală și îmi amintesc o fetiță de 7 ani în sara-fan, cu pantofiori de lac și codițe, cum pășea timidă și foarte emoționată în primul capitol important din viața ei, iar acum, doisprezece

ani mai târziu, la fel de emoționată, văd o absolventă de 19 ani, încrezătoare, capabilă să facă tot ce își propune, care pășește cu dreptul în următorul capitol din viața ei, datorită educației pe care a primit-o aici și valorilor sădite și cultivate cu grijă.

Mereu am fost mândră de faptul că sunt eleva acestei școli și am purtat uniformă cu atenție și apreciere pentru că mi-a conferit sentimentul de apartenență la un liceu de prestigiu. Ingeniozitatea și creativitatea mi-au fost puternic potențate de pregătirea profesională a dascălilor, de abilitățile pedagogice desăvârșite, de pasiune, de iubire, de aprecierea frumosului și a cuvântului. Mulțumită Părintelui Vasile, sfaturilor și îndrumărilor dumnealui, orelor mult așteptate de *Adolescență și autocunoaștere*, m-am dezvoltat armonios și am crescut duhovnicește, fapt pentru care îi voi fi veșnic recunoscătoare.

Cu lacrimi în ochi, dar cu inima atât de plină de iubire și de recunoștință, realizez cât de mult mă iubește Dumnezeu, pentru faptul că m-a binecuvântat să cresc într-o asemenea

școală, care a reprezentat tot universul meu timp de doisprezece ani, fiind martorul și garantul creșterii mele.

Ana-Maria Popa

Un gând la final de liceu? Privind înapoi la cei 12 ani pe care i-am petrecut în această școală, constat cât de mult m-am schimbat (în ceva de care sunt mulțumit). Timp de 12 ani am stat într-un mediu în care m-am simțit protejat, în care am fost ajutat, înțeles, călăuzit și în care am legat prietenii. Sper că tot ceea ce am primit mă va ajuta în următoarea etapă a vieții mele, studenția.

Teodor Iancu

Dragii și iubiții noștri profesori,

Doresc să îmi exprim profunda recunoștință pentru munca depusă, pregătirea excelentă, înțelegerea sinceră și sprijinul acordat.

Vă mulțumesc că ați crezut mereu în noi, că ne-ați transmis cunoștințe și ne-ați ajutat să ne dezvoltăm. Vă mulțumesc pentru răbdare, entuziasm și înțelepciune. Sub con-

ducerea dumneavoastră, am trecut prin toate dificultățile, le-am depășit și am obținut un început excelent pentru realizări ulterioare.

Vă mulțumesc sincer pentru căldură și grijă!

Alexandra Călin

Pentru mine venirea în școala aceasta a fost cea mai bună alegere. Îmi aduc aminte și acum prima mea zi din clasa a VII-a. Pășeam temătoare, necunoscând pe nimeni, dar în cel mai scurt timp aveam să descopăr și să fiu integrată în marea familie LTSTI. Lucrul nemaîntâlnit și aducător de bucurie pentru mine a fost că în această școală mi-am făcut cu rapiditate cunoștințe noi și chiar prieteni printre elevii generațiilor mai mari și mai mici. Astfel au zburat șase ani minunați, șase ani de neuitat, în care eu am reușit să progrez și să învăț multe lucruri folositoare.

Nu voi putea uita niciodată activitățile organizate de-a lungul timpului: excursiile, serbările alături de corul LTSTI, mersul la colindat la profesori sau balurile din liceu. Mă bucur mult că aparțin acestui loc. Dacă mi-ar cere

cineva să descriu printr-un singur cuvânt acest liceu, aș spune „nobil”, căci nobilă este vocația dascălilor mei și misiunea asumată de dânsii.

Voi păstra cu bucurie și recunoștință în suflet toate clipele minunate petrecute alături de colegii și profesorii mei!

Ioana Iovescu

Anii de liceu au fost un amestec intens de emoții și trăiri. Deși au existat și momente neplăcute, acestea au fost mult diminuate de experiențe pozitive care au format fundamentul dezvoltării mele. Am avut norocul de a învăța într-un mediu protejat, unde valorile morale sunt cultivate constant. În acest cadru, am fost încurajați să fim corecți, respectuoși și responsabili. Profesorii, extrem de implicați în educația noastră, nu doar ne-au transmis cunoștințe academice, ci ne-au ghidat și în formarea caracterului, subliniind importanța integrității și a empatiei. Atmosfera de sprijin și îndrumare a făcut ca acești ani să fie mai mult decât mi-aș fi putut dori vreodată.

Ștefan Răduț

La început nu îmi plăcea deloc școala. Mă simțeam copleșit de schimbările și provocările pe care le aduce fiecare zi. Totuși, pe măsură ce timpul a trecut, profesorii de la liceu au reușit să mă captiveze și să-mi schimbe perspectiva. Prin devotamentul și pasiunea lor, m-au făcut să apreciez procesul de învățare și să descopăr bucuria cunoașterii. Acum, privind în urmă, îmi dau seama că acești ani au fost prețioși și, dacă aș avea ocazia, aș repeta această experiență doar pentru a petrece mai mult timp alături de ei. Profesorii mei nu doar că m-au educat, ci m-au inspirat să devin o versiune mai bună a mea.

Ciprian Stroe

În fiecare an, cu toții așteptăm prima și ultima zi de școală. Anul acesta am știut că le vom aștepta pentru ultima dată... Fiind încă din clasa a III-a la LTSTI, pot spune nu doar că am copilarit aici, ci că aici chiar am crescut

și m-am pregătit pentru adevăratele încercări ale vieții. Deși este una dintre cele mai grele despărțiri, nu plec nicidecum cu un gust amar, ci cu traista încărcată de sfaturi, învățături și prietenii păstrate pentru veșnicie!

Daria Petrache

Deși nu am petrecut decât ultimii doi ani de liceu la LTSTI, am avut șansa de a cunoaște aici oameni cu care împărtășesc aceleași valori, deopotrivă colegi și profesori. Mă bucur pentru acest lucru, deoarece cred că la fel de importante ca materiile pe care le înveți sunt relațiile pe care le dezvolti cu cei din jur.

Le mulțumesc profesorilor care ne-au încurajat și ne-au fost alături, în mod special părintelui Vasile și doamnei diriginte, pentru tot efortul depus! Nu mai rămâne decât să sperăm că ne vom revedea curând!

David Mihăilă

Apus de Soare

Când a fost să moară Ștefan

Teodora Păuna,
clasa a IX-a

S-arătăm prin fapta noastră,

Tuturor, neconținut,

Că prin neamul său în lume

Ștefan Vodă n-a murit!

Ștefan Octavian Iosif

Ce poate părea mai simplu decât să te supui destinului iminent, să îți lași pleoapele să cadă într-o singură clipă și să aluneci dincolo de această lume? Asta dacă nu cumva îți dorești să lași în urmă ta o amintire imună față de trecerea timpului, o personalitate monumentală, de la început până la sfârșit.

Sufletul uman are nevoie de tărie pentru a înfrunta o perspectivă atât de cumplită precum moartea. În definitiv, este o taină, un necunoscut care se deschide pe neașteptate în fața omului, conducându-l spre abis sau spre Înălțimea Cerului. Și, dacă este atât de imprevizibilă, cum poate fi privită drept în ochi, cu seninătate și fără niciun strop de teamă? Rețeta constă într-un suflet împăcat cu conștiința sa, încredințat că și-a împlinit rostul pe Pământ. Cu alte cuvinte, asumarea sinelui este mulțumirea regelui care își lasă ținutul în plină floare datorită brațului său viteaz și ochiului său veghetor. Este liniștea lăuntrică în care apune „Soarele Moldovei”, așa cum îl numește

Barbu Ștefănescu-Delavrancea pe Ștefan cel gârbovit de ani și de răni, însă strălucitor în gloria jertfei. El acceptă moartea în schimbul înăbușirii conspirațiilor urzite în jurul tronului moldovean. Ștefan își păstrează profilul de învingător, de apărător vajnic al țării până la ultima zvâcnire a unui spirit demn, ce refuză cu înverșunare să părăsească trupul până ce nu vede întrezărindu-se un orizont luminos pentru patria sa (*Nu de sabie, nu de apă, nu de foc, ci când piei ca mine... Nimic. [...] cu sufletul întreg, cu dragoste pentru toată țara și pentru tot cuprinsul ei*). Să fie oare toți conducătorii așa? Poziționându-se într-un contrast puternic, regele Beranger din opera lui Eugen Ionescu, *Regele moare*, imploră soarta să îi mai acorde măcar o zi, măcar o clipă, o clipă în care să-și îndrepte neglijența care afundase întreg regatul său în decadentă. Împărăția atârnă în ruină, la fel ca sufletul regelui său: biet amăgit, mai speră că un ceas va răscumpăra risipa a sute de ani (*Ah! Dacă aș mai avea un secol*

înaintea mea poate că aș fi reușit să am timpul necesar. Trebuie făcut totul într-un ceas).

Beranger se agață cu toată ființa sa de ultimul strop de vitalitate care i-a mai rămas, încercând să nege orice posibilitate a morții. Își dorește cu disperare să trăiască, încearcă să rămână în bunăstarea sa materială cu orice preț, înjosindu-se atât de mult, încât le cere slujitorilor să îi dăruiască o viață umană, a oricăruia dintre ei. Regelui îi este frică să moară, iar cei din jurul său îi cer să își păstreze demnitatea regală, să își învingă lașitatea și să accepte realitatea efemerității sale: *Datoria Maiestății Voastre e să moară demn. [...] Să mor demn? Ajutor! Cine vrea să-mi dea viața lui?* A muri cu măreție se pare că este o misiune imposibilă pentru un suflet măcinat de viciu, rob doar de satisfacțiile superficiale. Chiar așa, când viața de rege este atât de îmbelșugată și desfătătoare, cum să ții piept volatilizării ei în neant? Prin curajul de a-ți recunoaște condiția limitată, de a-ți asuma sinele ajuns la finalul drumului pământesc. Este ca o ultimă privire aruncată

într-o oglindă rece și neîndurătoare, care arată trupul sleit, dar, ce este încă și mai înspăimântător, zugrăvește ceea ce a rămas, esența de dincolo de trup, spiritul cu toate ale sale.

Uită-te la tine, ființă umană, și împacă-te cu ceea ce ești, cu ceea ce ai făcut din tine însuși pe parcursul unei vieți de om: *Ah!... nimic... Bătrân, bolnav și neputincios... Mantia asta e prea grea... S-o poarte altcineva mai tânăr*. Ștefan înfruntă umbra care a mai rămas din gloria sa apusă, vede realitatea trupului său sfârșit și personalitatea sa nealterată o primește, o primește cu o supremă demnitate, care îi impune să își cedeze de bunăvoie coroana în mâinile unui urmaș vrednic. Pentru domnul Moldovei, moartea se transformă într-un nou început, proaspăt în glorie, al țării sale.

Așadar, un caracter remarcabil stă sub semnul onoarei până la ultima suflare, ca o încununare a unui parcurs integru, ce lasă în urma sa un drum cu praf de stele, demn de păstrat pentru veșnicie în inima unui popor.

Maria Panait,
clasa a IX-a

Mai toate diminețile astea au fost frumoase

*Dar îmi place aici.
E cald, e frumos,
Și atâta lumină încât
Crește iarba.*
Marin Sorescu, *Am zărit lumină*

Citesc despre oameni care nu puteau fi dărmăți de cuvinte și de viață, oameni cu gândurile atât de limpezi, transformate în cuvinte, precum scoicile pe fundul lin al mării, oameni care plecau fruntea doar în fața lui Dumnezeu. Oameni – și mă gândesc: sunt din același pământ ca mine?

Nu știu dacă la un moment dat, pe drum, m-am lăsat atât de distrată de vrăbiile grase care cădeau de după nori, încât nu am mai gândit cu gândurile mele. Este foarte posibil, pentru că altfel nu îmi explic cum se poate să trec pe lângă soare și pe lângă firul ierbii și pe lângă o grămadă de fețe frumoase fără măcar să arunc o privire.

Undeva, pe drum, trebuie să-mi fi pierdut bucuria și propriile cuvinte, că altfel nu pot să înțeleg cum de m-am trezit azi de dimineață și în gură am avut doar cuvintele altora. Îmi este mintea atât de burdușită de nimic, că parcă nu mai încap altceva. Undeva, pe drum, grăbindu-mă așa de tare, am scăpat o mare parte din mine, iar acum stau pe aici și o caut orbește, dar ia-o de unde nu-i!

Nu, dar eu vorbesc serios! Știți ce a zis Mărgărita Vulcănescu când i-a zis cineva că soțul ei, Mircea Vulcănescu, trăiește o umilință în

închisoare? „Ba, dimpotrivă, o mare cinste”. Ce fel de om să fii să dai un asemenea răspuns? De parcă eu și altcineva nu ne-am fi supărat. Poate ne-am fi enervat, poate ne-ar fi durut, poate am fi dat un răspuns usturător. Dar cât de om să fii să răspunzi așa frumos?

Eu nu știu cum de erau oamenii așa de demni. Nu mi-e ușor să scriu despre ei, că nu pot decât să stau așa și să mă uit cu ochii mari, încercând să cuprind cu mintea ce era în ei așa frumos. Unde este demnitatea într-o femeie singură, cu doi copii mici, cu soțul în închisoare, trăind în lipsuri, în sărăcie, de unde mai expira atâta demnitate prin fiecare cuvânt? Citesc jurnalul ei și pur și simplu fiecare cuvânt scris de ea are fruntea sus, cumva.

Mărgărita Vulcănescu a fost una, și pe lângă ea mai erau atât de mulți. Eu am înțeles tot ce am putut din jurnalul ei și simt că, dacă aș adăuga ceva, dacă aș da eu un înțeles vieții și cuvintelor ei, aș pierde ceva. Dar, dacă vrea cineva să înțeleagă, dintr-un exemplu scurt, cam cum era ea și ce însemna demnitatea ei, o să dau un exemplu. Că, altfel, demnitatea pare ceva așa de îndepărtat, parcă de undeva din Antichitate, ceva ce nu poate fi înțeles, ceva serios și rezervat oamenilor mari.

În *Pagini de jurnal* (1946–1948),

Mărgărita Ioana Vulcănescu este o mamă obosită, o mamă care muncește și totuși nu se coboară la a fi doar un reprezentat al „clasei sociale”. Nu o interesează lucrurile superficiale, convenționale: când niște femei ce își vizitau rudele la închisoare se simt umilite pentru că gardienii le aliniază în fața porții, ea nu are nicio problemă: „eu nu acord nicio atenție faptului că trebuie să mă alinez [...] nu trebuie să îmi acaparez atenția. Nu trebuie decât să ai grijă.” Este o femeie care se uită la lume prin ochii ei, este un om care își mai pierde cumpătul și care, uneori, mai ales acum, când soțul ei este închis, este destul de trist, uneori chiar deznădăjduit: „Tu mai râzi câteodată? Ai poftă să râzi?”, îl întreabă pe soțul ei într-o vizită. Mereu când se întoarce acasă scrie în jurnal cât este de obosită și, într-un fel, este mereu serioasă. Și, totuși, când se bucură, bucuria ei este atât de autentică. Doamna Vulcănescu înrămează în cotidianul zilelor ei următoarele cuvinte: „Mai toate diminețile astea au fost frumoase, cu soare, cu cer albastru, cu zăpadă.” „Mai toate” – nici măcar toate – niciun entuziasm de față, ieșit din context, nicio stridență, doar aceeași minte limpede, aceeași grijă pentru fetițe și aceeași sticlă cu cacao cu lapte pentru soțul ei.

Eu așa cred că este demnitatea. Nu cred că trebuie să fii neapărat foarte mare. Eu cred că toți oamenii demni sunt oameni care îmbrățișează cu toată ființa lor umanitatea și faptul că sunt oameni. Cred că toți oamenii demni știu că mai toate zilele sunt frumoase. Sunt și ei triști uneori, își mai pierd nădejdea, dar nu își pleacă niciodată capul, pentru că ei știu că mai toate zilele sunt frumoase, pentru că le văd cu ochii lor, cu propriii lor ochi, vă dați seama?

Mai înseamnă ceva demnitatea, mă întreb? Degeaba am citit definiția din dicționar, că tot nu m-am lămurit. Demnitatea este ceva ce poți înțelege doar dacă o ai sau dacă o vezi la cineva.

Altcineva, dacă citește cuvintele mele sărace, să nu le mai citească, ci mai bine să

meargă la o bibliotecă! Nici nu știe cât de bine o să înțeleagă totul și câtă demnitate o să i se așeze pe umeri. Să nu mai stea să se chinuie, cum am făcut eu, să înțeleagă din explicații și din cuvinte goale, ci, uite, mai degrabă să citească ce au spus oamenii noștri mari, pentru că pur și simplu se desprinde demnitatea din paginile lor. Atât să fac și eu, să stau aici, la răscrucea asta, și să vă rog să luați un jurnal și niște scrisori și un roman și o poezie și o rememorare sau chiar mai multe din fiecare și să înțelegeți totul cu gândurile voastre!

Știm și noi, știau și oamenii dinaintea noastră: tot ce este pe pământ trece la un moment dat. Spre deosebire de noi, însă, ei nu se resemnau, nu acceptau să fie puși în fața faptului împlinit. Luptau cu trupul și cu materia muritoare. Mărgărita Vulcănescu și toți ceilalți sunt morți, dar le citim cuvintele și ei sunt lângă noi, pentru că nu au lăsat pur și simplu zilele frumoase să treacă pe lângă ei, ci au scris și au rememorat tot ce au simțit că este frumos.

Nu spun eu, dar Mărgărita Vulcănescu așa le spunea copiilor ei: să învețe „cele mai frumoase lucruri posibile” pe de rost. Așa le oferim veșnicie. Și ce altă demnitate mai mare decât că veșnicia există?

Fără frică și fără cusur

Anastasia Paloș, clasa a VI-a

Am citit cele 175 de pagini pe nerăsuflăte. Chiar și după ce am terminat de citit, încă mă mai minunam de cât conținut încăpea în acele câteva file. Este vorba despre cartea *Cavalerul de Duminică*, care pe mine m-a făcut de când am început-o să nu o mai las din mâini. Subiectul ei principal, demnitatea, este extraordinar îmbinat cu un respect sfânt față de părinți, cu ascultare și iubire. Căci „un cavaler trebuie să fie fără frică și fără cusur”.

Este un subiect atât de frumos și de fragil, acesta al demnității, încât puțini reușesc să scrie sau să vorbească despre această virtute astfel încât să convingă că este cu adevărat expresia chipului lui Dumnezeu în om.

Cartea prezintă demnitatea în cea mai înaltă formă a sa: demnitatea unui copil. Este vorba despre Ronald, un băiat care rămâne orfan de tată și care este înzestrat cu denumirea de „cavaler de Duminică”, deoarece a refuzat să lucreze duminica, chiar cu riscul de a încălca ultima dorință a tatălui său. La un moment dat, pe parcursul cărții, familia lui Ronald este jefuită de niște oameni în care avea toată încrederea, iar tatăl acestuia îi spune cu tristețe copilului, în timp ce puțina mobilă le era scoasă la licitație: „să rămânem calmi și demni. Așa îi stă mai bine victimei față de un călău.” Când licitația începuse, un nobil bogat pe nume Gerin le-a cumpărat mobilierul, l-a dat înapoi sărmanei familii

și le-a dat și niște bani în plus, salvându-i astfel de la sărăcia care devenise inevitabilă pentru aceștia. Tatăl îi rămâne în așa măsură recunoscător negustorului, încât în ultimele sale cuvinte către fiul lui îl roagă pe acesta să nu uite niciodată să-i fie recunoscător cum poate acelui om necunoscut care le făcuse atâta bine. Din fericire, Ronald reținuse adresa binefăcătorului lor, care era scrisă pe valiza acestuia și pornește să se angajeze la unul din magazinele acestui negustor. Ronald aduce întreaga afacere la o performanță extraordinară și reușește prin puterea exemplului să-i schimbe pe cei doi copii ai acestuia, amândoi foarte răsfățați și cheltuitori.

Volumul transpune binele și frumosul din realitate în literatură. Despre acest bine și acest frumos de care avem nevoie mai mult ca oricând în viețile noastre ne vorbește cartea.

Cavalerul de Duminică nu este doar o metaforă, un nume dat la întâmplare. Eu cred că încă mai avem astfel de „cavaleri” în zilele noastre. Sunt acei oameni care sfințesc locul pe unde trec, care au ca principiu de căpătâi credința în Dumnezeu și care îl respectă, ascultă și îndrăgesc pe fiecare om pe care îl văd. Onoarea și recunoștința lor sunt ireproșabile. Cavaleri de Duminică sunt acei oameni cu care te bucuri când te întâlnești. Sunt acei oameni care, involuntar, te transformă într-o persoană mai bună cu simpla lor prezență și te fac să săvârșești aceleași fapte bune de care tu te-ai

bucurat văzând că ei le fac.

Mă uit în jur, la mine în clasă, acasă, oriunde mă duc, și încerc să găsesc câți astfel de oameni cunosc. Pot să zic că îi am ca model de demnitate pe mama și pe tatăl meu. La ei văd în fiecare zi cu cât curaj și cât de demn acționează în situațiile cu care se confruntă și îi admir mult pentru asta. Cu cât îi observ mai mult, cu atât îmi doresc să fiu și eu ca ei.

Cartea aceasta mi-a mângâiat sufletul, m-a făcut să fiu atât de inexplicabil de fericită când am terminat-o, încât nu pot descrie. În această carte este atât de limpede reprezentată demnitatea, încât reușește să ne scoată în față greutățile apărute în viața fiecăruia din noi, arătând cum să ne purtăm cu dragoste, curaj și noblețe sufletească, astfel încât, după fiecare zi încheiată, să ne simțim cu adevărat fii ai Tatălui nostru ceresc.

Să ne cunoaștem cetățile Zigzag prin Iași

Întâlnire la nivel înalt

Un miros neașteptat de plăcut, ce pare a se revărsa dinspre teii în floare. O adiere ușoară și o lumină caldă, plăcută, care ne îmbrățișează. Cadența abia auzită a pantofilor pe caldarâmul de piatră. Toate se împletesc armonios, conturând primul nostru drum către inima Iașiului. Eleganța în stil englezesc a uniformelor atrage privirile curioase ale trecătorilor, care ne zâmbesc cu prietenie. Nu după mult timp, umbra Catedralei Mitropolitane, primul nostru obiectiv, se așterne asupra noastră cu blândețe, în semn de bun-venit. La capătul unor trepte de piatră, învăluite în întuneric, ne așteaptă o încăpere circulară, cu un singur geam aflat chiar în mijlocul cupolei. Razele soarelui, filtrate de o perdea de apă învolburată, se revarsă asupra unui baptisteriu de piatră, conceput pentru a găzdui adulții dornici să se alăture credinței celei drepte prin Taina Sfântului Botez.

Aici l-am întâlnit pe Înaltpreasfințitul Teofan, Mitropolitul Moldovei, care, cu o căldură și o blândețe ce ne-au cucerit încă din primele clipe, ne-a vorbit despre importanța proiectului inițiat de școala noastră, un proiect care ar trebui să se răspândească în întreaga țară și să dăinuie un timp cât mai îndelungat, pentru a modela noile generații în jurul a trei valori fundamentale: credința, cariera și familia.

Morala sau învățătura oferită de Înaltpreasfințitul Teofan a fost că o persoană care are aceste trei valori este o persoană împlinită, căci ele se contopesc și se întregesc în cel mai desăvârșit mod, oferindu-ne echilibrul după care fiecare dintre noi tânjește în adâncul sufletului, încă din primele clipe de viață.

Comorile din palat

Palatul Culturii este cel de-al doilea obiectiv al excursiei noastre și, aș îndrăzni

să spun, și cel mai impresionant. Interesul acordat detaliilor ornamentale, vitraliile ce răsfrâng lumina în mii de culori și arcadele de marmură ce se apleacă sub dantelării sculptate cu finețe sunt doar câteva dintre atuurile acestei minunate clădiri. Însă, pe lângă aspectele vizibile, palpabile, Palatul Culturii ascunde o comoară nevăzută, o comoară mult mai de preț, care îl face cu adevărat unic: Muzeul Etnografic al Moldovei. Aici, ghidul ne-a dezvăluit tainele vieții de la sat, o viață cu mult mai simplă și mai tihnită decât cea pe care o trăim astăzi; în mod paradoxal am spune, căci totul era confecționat de mâna omului, de la un simplu fus, până la instalații complexe de prelucrare a fructelor și a semințelor. Însă, purtând amprenta omului, fiecare lucru avea o poveste și o semnificație proprii. Spre exemplu, atunci când o fată se afla la vârsta măritişului, băiatul ce voia să o ia de soție îi dăruia un fus pe care îl sculpta cât mai frumos, în semn de prețuire și admirație. Totodată, costumele populare puteau dezvălui totul despre statutul social

al unei persoane doar prin materialele și cromatica folosite. Astfel, orice obiect era unic, ascunzând o părticică din sufletul celui care îl crease, dar și o părticică din viața celor cărora le slujise. Dar frumusețea vieții nu se datora numai simplității pe care tehnologia zilelor noastre ne-a luat-o fără cale de întoarcere, ci și importanței deosebite pe care oamenii o acordau pe atunci relației cu Dumnezeu, lucru la care astăzi, din păcate, mulți au renunțat de bunăvoie. Odinioară, oamenii începeau orice lucru cu rugăciune și îl duceau la bun sfârșit tot prin rugăciune. Astfel, primăvara, înainte să înceapă munca la câmp, sfințeau atât pământul, cât și uneltele și animalele pe care aveau să le folosească.

Morala este că vizita la acest muzeu ne-a oferit o lecție esențială – bucuria și frumusețea vieții stau în simplitate și în comuniunea permanentă cu Dumnezeu.

E o chindie fiecare casă

Această excursie ce deschide un proiect menit a ne descoperi, pe rând, fiecare dintre marile orașe ale țării noastre, odinioară cetăți, mi-a dezvăluit un detaliu căruia până acum nu îi acordasem niciodată atenția cuvenită. Fiecare oraș este unic, dar nu numai atât. Fiecare loc are caracterul său, personalitatea sa, întocmai ca noi oamenii, doar că și le exprimă într-un mod mult mai subtil și doar celor cu adevărat dornici de a-l cunoaște.

Despre Iași, inițial, nu mi-am putut face nicio impresie clară; era asemenea unei persoane timide, retrase, căreia trebuie să îi acorzi timp și atenție pentru a ajunge să o cunoști cu adevărat. La început m-a lăsat indiferentă, îl puteam asemăna oricărui alt oraș. Însă, odată ajunși în centru, în inima lui, m-a cucerit pe deplin. Aleile pietruite, tramvaiele ce păreau desprinsе din alte timpuri, parfumul teilor ce înmiresma întreg orașul... toate alcătuiau o atmosferă de poveste. Dar ceea ce m-a impresionat cel mai mult a fost abundența florilor ce împodobeau fiecare alee și străduță din centru, oferindu-i un aer de permanentă sărbătoare.

La Școala Varlaam Mitropolitul

Ultimul obiectiv al excursiei noastre a fost Școala Varlaam, o școală care, ca și școala noastră, își propune să creeze o oază de lumină într-o lume cuprinsă din ce în ce mai mult și mai avid de întuneric. Am fost plăcut surprinsă să observ că ni se aseamănă în numeroase privințe, întărindu-mi astfel nădejdea că mai există tineri asemenea nouă, că nu este totul pierdut. Ghidați de câțiva elevi de liceu și de

gimnaziu, am pătruns pentru un timp în viața școlii lor. Ne-au prezentat pe rând sălile de clasă și laboratoarele specializate pentru diferite materii, împărtășindu-ne detalii legate de structura orarului și de sistemul lor de învățare.

Astfel, am aflat că, odată ajuns în clasa a IX-a, fiecare elev își poate alege, în funcție de rezultatele obținute în primul modul, un profesor mentor, care să îl ghideze și să îl susțină pe tot parcursul liceului, o etapă deosebit de importantă în viața oricărui elev. Aceasta este perioada în care începem să ne descoperim ca persoane, un proces anevoios de altfel, dar de o însemnătate uriașă, căci alegerile făcute în această etapă ne croiesc primul nostru drum către viața reală. De aceea, o consider o inițiativă foarte bună, mai ales pentru elevii care nu au o susținere deplină din partea familiei.

Un alt lucru care m-a surprins a fost designul părții de clădire destinate liceului, design ce oferea fiecărei încăperi o ambianță caldă, primitoare, înlăturând aspectul unei școli obișnuite. Însă o impresie cât mai fidelă realității o voi avea doar anul viitor, în urma schimbului de experiență de câteva zile propus de fondatorii celor două minunate școli.

Andreea Antohe, clasa a X-a

Convorbiri literare la Palatul Culturii

Ne aflam într-una dintre încăperile Palatului Culturii din Iași. Îmi căutam emoționată un loc cât mai aproape de scriitor, parcă înțelegând că, simțindu-i apropierea, mă vor atinge și mai mult cuvintele sale. Cu toții eram recunoscători pentru această ocazie și totodată copleșiți de ideea unui dialog cu un asemenea om de cultură.

Brusc se face liniște și toți ochii se îndreaptă spre domnul Bogdan Crețu, care ne salută politicos și începe să ne vorbească. După doar câteva fraze, toată tensiunea ce ne imobilizase mintea s-a disipat în totalitate. Vorbele criticului, îmbrăcate într-o naturalitate

aparte, reușesc de la bun început să îmi trezească o dorință stăruitoare de a „văna” cât mai multe răspunsuri și, alimentată de bucuria de a mă implica în conversație, începeam să prind curaj, abia putându-mi număra întrebările.

În timp ce povestea, se citea pe chipul său pasiunea pentru ceea ce ne împărtășea; privindu-ne pe fiecare în parte și ascultându-ne cu atenție, ochii săi străluceau de nostalgie amintirilor tinereții. A căutat să ne ofere cât mai multe sfaturi care să se imprime în personalitatea noastră, toate fiind concentrate în îndemnul de a ne modela mintea și de a privi dincolo de obișnuință, cu un spirit critic, și, nu în ultimul rând, de a da frâu liber curiozității, deoarece curiozitatea este comoara neprețuită a oricărui copil. În final, ne-a încurajat să îmbrățișăm și scriitorii contemporani în lectura noastră, pentru a susține literatura română. Ne-a dăruit tuturor un nou imbold de a privi dincolo de orizonturile familiare și în a spera către mai mult.

Aici un tei ajunge Împărat

În inima Iașiului, adâncit într-un somn adânc, pulsează de viață teiul lui Eminescu. Timp de sute de ani, acesta își plimbă prin

istorie crengile sale maiestuoase. Ne plimbăm agale pe aleile frumos pavate ale parcului în timp ce vântul mângâie ușor florile teiului, revărsându-le vraja adormitoare asupra noastră. Ne simțim cuprinși de o plăcere copilărească de a ne lăsa grijile în urmă. Ne scoatem chitarele și lăsăm muzica să ne conducă înapoi în timp, pe aceleași alei, lângă același tei fermecat, unde și Eminescu își dăruia sufletul ființei iubite. Cum să nu iubești într-un asemenea loc în care dulceața florilor îți ghidează bătăile inimii? Zburau printre noi acordurile acompaniate de freacăta ușor al crengilor și simțeam pulsul lui Eminescu ca și cum acesta s-ar fi aflat lângă noi, cufundat în gânduri și purtat în melodie ca într-o poezie.

Bucuria închinării

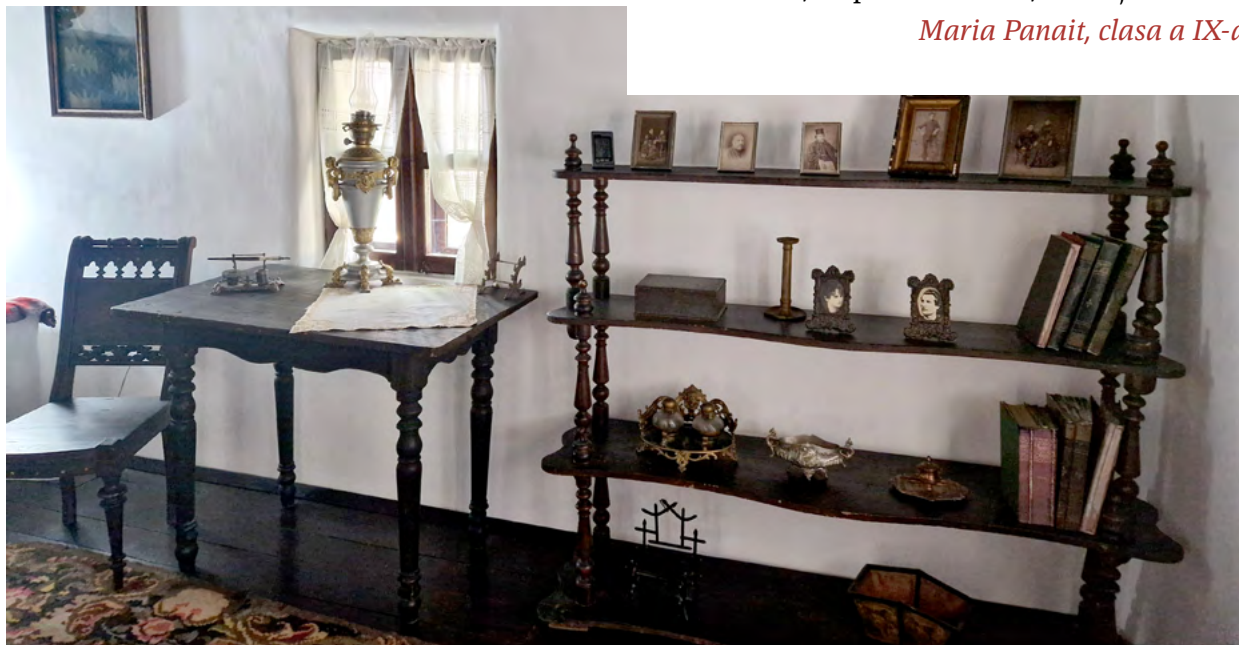
Vizitarea Catedralei Mitropolitane a adus cu ea bucuria închinării la moaștele Sfintei Parascheva, sfânta ocrotitoare a orașului. Întreaga catedrală răsună de cadența lină a pașilor noștri pe măsură ce ne apropiam de sfintele moaște. Totul, de la arhitectură până la acustică, emana un sentiment de măreție. În același timp, noblețea locului parcă se comprima deodată și îți pătrundea în inimă.

Mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi” a fost

unul dintre obiectivele memorabile ale acestei excursii. Un loc feeric, ce te absoarbe atât prin atmosferă, cât și prin arhitectură. Ascultând cu atenție „lecția de istorie” pe care ne-o împărtășea părintele Vasile, priveam arhitectura abundentă în detalii a zidurilor bisericii, marcă a credinței cu care aceasta a fost ctitorită. Când am plecat, am simțit că am comis o nedreptate față de acel loc, neavând timp să mă apropii mai mult, să studiez mai în amănunt acele modele ce îl învăluiau.

Ana Gulie, clasa a X-a

Și o bojdeucă întră în legendă

Este ceva despre orice loc în care a trăit un om bun, că parcă fiecare perete și piatră și fir de iarbă ce atinge talpa casei respiră liniște și frumusețe. Parcă bojdeuca a prins în ea toată ființa lui Creangă. Cireșii mângâie acoperișul cu umbra lor ce ține în ea copilăria. Și e liniște și poți să fii sigur că, undeva în căsuța mică, Eminescu și Creangă se uită cu drag unul la altul, cu pana în mână, chiar și acum.

Maria Panait, clasa a IX-a

Sfințire de suflet Ecouri

A fost o mare bucurie să fiu prezent la slujba de sfințire a Paraclisului școlii noastre. Am așteptat această zi de foarte mult timp, deoarece doream să am un loc unde să mă pot ruga atunci când am nevoie. A fost un moment emoționant și, totodată, un moment important din viața școlii. Stând acolo, la Sfânta Liturghie, am simțit cum fericirea mă cuprinde într-o caldă îmbrățișare.

Luca Paloș, clasa a IV-a

Soarele îmi mângâia sufletul în timp ce participam la slujba de sfințire. Toți copiii stăteau cuminiți, cu pace în suflet, luminați de căldura cuvintelor spuse de Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul. Toți am stat lângă profesorii noștri dragi și lângă părinți. Mi se pare uimitor să ai așa o oportunitate, să existe un astfel de eveniment la tine în școală!

Sofia Nicolescu, clasa a IV-a

Cu ajutorul bunului Dumnezeu, Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul a fost alături de noi la slujba de sfințire a Paraclisului și pentru a săvârși Sfânta Liturghie. Părintele Vasile Gavrilă și mulți alți preoți au slujit alături de Preasfințitul.

În curtea școlii m-am simțit minunat, ca și cum aș fi ascultat un înger cântând. Corul

a fost excepțional și vremea a fost caldă, cerul senin. Toate erau bune și frumoase! La final, toată lumea a plecat, fiecare către ale sale, cu un gând bun plin de pace și armonie în suflet.

Diana Maria Mihai, clasa a IV-a

Pentru mine este prima oară când asist la sfințirea unui paraclis. Mi-a plăcut foarte mult să iau parte la acest eveniment care s-a petrecut în afara orelor, într-o zi de duminică. Astfel, mi-am putut revedea colegii și alți elevi care au absolvit cursurile acestei școli.

Curtea era frumos împodobită cu flori și zâmbete de copii, părinți și bunici bucuroși să ia parte la acest eveniment.

Preoții, îmbrăcați în veșminte de sărbătoare, au oficiat o slujbă deosebită, bogată în rugăciuni frumoase. M-am simțit foarte liniștită și foarte aproape de Dumnezeu.

A fost special pentru mine să îmi ascult colegii de la corul mare, deoarece știu cu câtă râvnă s-au pregătit pentru acest moment.

La sfârșit, Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul ne-a dat binecuvântarea. De acum înainte sunt foarte bucuroasă că ne vom putea ruga și petrece timp în paraclis. Pentru mine și pentru colegii mei acest lăcaș va deveni locul preferat de reculegere și credință în Dumnezeu.

Sonia Mateiciuc, clasa a IV-a

Ultimul clopoțel

Recunoștință

Stimați profesori de la noi,
Stimate doamne profesoare,
Aș vrea mult să vă mulțumesc
Chiar azi, de-această sărbătoare.
Și cum discursuri, mici sau mari,
Alături de-alte noi demersuri
De scris aveam, eu m-am gândit:
Ce-ar fi să-l scriu pe-al meu în versuri?

Și deci încep, mai cu sfială,
Dar cu elegante cuvinte:
Aș vrea, întâi, să-i mulțumesc
Iubitei doamne diriginte.
Dânsa ne-a fost și profesoară,
Dar și o mamă la nevoie,
Așadar, mult îi mulțumesc,
Căci ne-a iubit de bunăvoie.

Acum, aș vrea ca de la liric
S-o iau pe cale sistematică –
Și să îi mulțumesc frumos
Doamnei de matematică,
Căci multe dânsa ne-a-nvățat
Și suflet știu c-a pus în toate,
Iar pregătiți noi ne simțim
S-o bucurăm cu rezultate.

Desigur, nu o pot uita
Nici pe a mea învățătoare,
Căci mi-a fost prim îndrumător
Spre cunoștințe de om mare.
Căci ce sunt oare-aceste toate
Prea complicate-nvățături

Fără de lecțiile de bază
Cu-ale lor simple trăsături?

Dar hai să nu filozofez
Atât despre pedagogie;
Aș vrea enorm să-i mulțumesc
Și doamnei de biologie
Pentru efortul cel depus
Și pentru interesul dat,
Căci datorită dânsei totul
Eu din plăcere-am învățat.

De-asemenea, cu mulțumiri
Mă adresez și doamnei Sive,
Căci din franceză a făcut
Mai mult de simple substantive
Și verbe, genuri, conjugări –
Pe toate când ni le-a predat
Le-am înțeles și implicit
Cu ușurință învățat.

Și-acum, un nume renumit,
Pe care mulți azi o să-l zică:
Doresc să-i mulțumesc frumos
Și domnului de fizică;
Cu tot atâtea mulțumiri
Aș vrea, de-asemeni, mult de tot,
Domnului Blîndu să-i vorbesc
Și prof de suflet să-l socot.

Acum, un nume special
Și, de asemenea, drag mie:
Aș vrea să-i mulțumesc frumos
Iubitei doamne de chimie;
Căci dânsa multe ne-a-nvățat

Și a făcut toată chimia
Să pară simplu de-nțeles
Predând cu toată veselia.

De-asemenea, cu bucurie
Și cu recunoștință, sper
Ca doamnei de istorie
O mulțumire să-i ofer,
Căci dânsa chiar întotdeauna
Interesante a făcut
Cu întrebări și joculețe
Orele despre trecut.

Desigur, nu o pot uita
Pe-a noastră doamnă de engleză,
Căci vreau și ei să-i mulțumesc
Că am putut noi, cu viteză,
Să învățăm tot de la dânsa
Despre gramatică, limbaj,
Chiar și despre literatură
Și despre-al ei vestit miraj.

Și-ntr-un final, dar nicidecum
Celui din urmă-n poezie,
Părintelui îi mulțumesc
Cu foarte multă bucurie.
Căci fără dumnealui noi oare
Ne-am fi aflat aici, acum?

Ne-am fi știut sau am fi fost
Doar fiecare pe al lui drum?

Și-așa cum trec toți anii-n zbor
Zburat-au și de-această dată
Fără ca să putem, măcar,
Să ne uităm în urm-odată.
Dar, deși mergem mai departe,
Spre noi destine, bucurii,
Noi vom rămâne-ntotdeauna
În suflete, niște copii.

Vă mulțumesc!
Teodora Topan, clasa a VIII-a

Nimeni nu va ști că suntem tot atât de aproape

Dragi elevi,

Iată-ne ajunși la finalul unei etape importante din viața voastră, un moment pe care l-am așteptat toți cu emoție și speranță. A fost o călătorie extraordinară, plină de momente frumoase, de provocări și realizări remarcabile. Voi, elevii mei dragi, sunteți gata să întindeți aripile către alte zări, iar eu nu pot decât să mă bucur că am avut privilegiul de a vă fi fost alături ca dirigintă și ca profesoară de limba română timp de patru ani.

Îmi amintesc primele zile de școală din clasa a V-a, când mă priveați la ore având ochii plini de curiozitate și dorință de cunoaștere. Pe parcursul acestor ani, v-am văzut crescând, maturizându-vă și devenind tineri responsabili, creativi și încrezători. Fiecare dintre voi are un loc special în inima mea, iar momentele pe care le-am petrecut împreună vor rămâne mereu vii în amintirea mea.

Am avut bucuria de a vă ghida în descoperirea frumuseții limbii române, de a vă încuraja să explorați universul literar și de a vă îndemna să vă exprimați ideile și sentimentele cu pasiune și claritate. V-am văzut cum ați crescut în înțelegerea textelor, în aprecierea poeziei și în abilitatea de a argumenta și a scrie cu măiestrie. Fiecare compunere, fiecare discuție literară și fiecare dezbateră au fost pentru mine surse de inspirație și satisfacție.

Drumul vostru nu a fost întotdeauna ușor. Au existat și momente de îndoială și efort intens, dar v-ați descurcat cu brio și ați dovedit că sunteți capabili de lucruri mari. V-ați susținut unii pe alții, ați lucrat în echipă și ați arătat o determinare de invidiat.

Pentru toate acestea, vă mulțumesc și vă felicit din toată inima!

Acum, când vă pregătiți să pășiți într-o nouă etapă a vieții voastre, vă îndemn să nu uitați niciodată de puterea cuvintelor și de importanța educației. Fiecare cuvânt pe care îl roștiți sau îl scrieți are puterea de a schimba lumea. Folosiți această putere cu înțelepciune, cu bunătate și cu respect.

Vă doresc succes în tot ceea ce veți întreprinde! Aveți încredere în voi înșivă, continuați să visați și să luptați pentru ceea ce vă doriți. Fiecare dintre voi are un potențial imens. Sunt convinsă că veți realiza lucruri extraordinare.

În încheiere, vreau să vă mulțumesc pentru bucuria pe care mi-ați adus-o în acești ani. M-ați inspirat, m-ați provocat și m-ați învățat, la rândul vostru, lecții valoroase. Vă voi păstra mereu în suflet și voi fi mereu mândră de voi, elevii mei minunați!

Cu mult drag și apreciere,
prof. Minciu Simona

Iubită doamnă dirigintă,

Acum, la sfârșit de an școlar, ne aflăm în fața dumneavoastră cu inimile pline de emoție și recunoștință. Încercăm să găsim cuvinte care să exprime în întregime ceea ce simțim, dar realizăm că nici cele mai frumoase metafore nu pot reda pe deplin influența pe care ați avut-o asupra noastră în acești ani. Prin urmare, împărtășim câteva gânduri și sentimente sincere, în speranța că veți descoperi în ele toată dragostea și aprecierea pe care le avem pentru dumneavoastră.

Ne amintim cu drag zilele pline de emoție de la începutul clasei a V-a: un început cu totul diferit de ceea ce știam până atunci. Însă, în mijlocul acestor schimbări, ați fost dumneavoastră, lumina noastră călăuzitoare. Cu un zâmbet cald și o răbdare nesfârșită, ne-ați întâmpinat și ne-ați condus pașii prin lumea minunată a literaturii și a gramaticii. Ne aducem aminte de primul test la limba română care a adus note foarte mari și care ne-a oferit un imbold pentru a merge mai departe, ajungând acum, aici, la finalul gimnaziului.

Ați făcut din fiecare lecție un eveniment, un moment de explorare și descoperire. De la regulile gramaticii până la analiza literară, fiecare subiect a fost abordat cu foarte multă pasiune și entuziasm din partea dumneavoastră – calități pe care le apreciem enorm și pe care ni le-ați insuflat și nouă! Ne-ați învățat că limba română nu este doar un instrument de comunicare, ci și o fereastră deschisă spre lumea frumuseții și a sensurilor ascunse. Cu fiecare vers, cu fiecare frază, ne-ați deschis mințile și inimile către noi orizonturi de înțelegere și empatie.

Ați fost mai mult decât un profesor pentru noi. Ați fost o prezență reconfortantă în zilele noastre cele mai grele, un sprijin necondiționat în momentele de îndoială și o sursă necontenită de inspirație și motivație. Ne-ați încurajat să visăm, să ne dorim mai mult și să luptăm pentru ceea ce credem. În fiecare zi, ați fost acolo să ne îndrumați, să ne încurajați și să ne susțineți, indiferent de obstacolele pe care le-am întâlnit în calea noastră. Ne-ați arătat ce înseamnă să fii o persoană puternică, cu multă ambiție și pasiune pentru ceea ce face.

Și, desigur, nu putem să uităm momentele de bucurie pe care le-am trăit împreună, fie că era vorba de o glumă spusă în timpul unei lecții, știm prea bine de către ce colegi, sau de o întâmplare amuzantă. Fiecare clipă petrecută alături de dumneavoastră a fost una memorabilă. În fiecare zi, ne-ați adus un zâmbet pe buze și ne-ați făcut să ne simțim parte dintr-o comunitate autentică și unită.

Pe măsură ce ne pregătim să părăsim această etapă a vieții noastre și să ne îndreptăm spre noi provocări și aventuri, ne luăm rămas-bun cu inimile grele și pline de recunoștință. Vrem să vă mulțumim din suflet pentru tot ceea ce ați făcut pentru noi, pentru fiecare lecție învățată și pentru fiecare moment petrecut împreună. Sunteți și veți rămâne mereu o persoană specială din viețile noastre, iar amintirea dumneavoastră va continua să ne inspire și să ne ghideze pe drumul vieții.

În încheiere, vă rugăm să primiți aceste cuvinte ca o mică recunoaștere a rolului pe care l-ați jucat în viața noastră și ca un sincer „Mulțumesc!” pentru tot ceea ce sunteți și pentru tot ceea ce ați făcut pentru noi. Veți rămâne pentru totdeauna în inimile noastre!

Vă iubim!

Ai dumneavoastră, elevii clasei a VIII-a A

Echipa proiectului

Fondator: Preot prof. dr. Vasile Gavrilă

Redactor-șef: Mariana Lina

Redactor Arte și Cultură: prof. Cornelia Miron

Colaboratori: Preot prof. Adrian Sima, prof. Claudia Sive, prof. Eleonora Iordache, prof. Ana Chira, prof. Cristinela Cârtoag, prof. Simona Minciu, prof. Lucia Crăciun, înv. Maria-Gabriela Bănică

Colaboratori externi:

Ninel Ganea

Colaboratori elevi: Andreea Antohe, Ana Gulie, Ioan Gavrilă, Maria Panait, Teodora Păuna, Radu Iordache, Sophia Voican, Teodora Topan, Anastasia Paloș, Ecaterina Țâțarcă

Secretar de redacție:

Raluca Ungureanu

Art Director: Andrei Tache

Corector: Valentina Spătaru

Copertă IV: elevi ai Liceului Teoretic Sfinții Trei Ierarhi

Hârtie: DCM 200g, DCM 130g | Tiraj: 500 de exemplare

Tipărit: MasterPrint Super Offset

Cod ISSN 2734 - 7532 ISSN-L 2734 – 7532

